

Bomenbeleid

Stadsdeel Zuid 2012

Colofon Bomenbeleid Stadsdeel Zuid 2012

Het *Bomenbeleid Stadsdeel Zuid 2012* is opgesteld door de afdeling Beleidsrealisatie Fysiek Domein van Stadsdeel Zuid, in samenwerking met de afdelingen Projecten, Bedrijfsbureau Openbare Ruimte, Juridische Zaken, Vergunningen, Communicatie en Rayons Zuid, Noord en Oost.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1:	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
	Bomenbeleid vs. bomenverordening	
1.2	Huidige situatie	5
	Bomen en stadsklimaat	
	Bomen en hun groeiplaats	
	Bomen en regelgeving	
	Bomen in een dynamische omgeving	
1.3	Doel/status	6
1.4	Leeswijzer	6
Hoofdstuk 2:	Analyse	7
2.1	Beleidskaders en wetgeving	7
2.2	Statistieken bomenbestand	7
2.3	Beschrijving bomenstructuur	8
Hoofdstuk 3:	Beleid en beleidsregels	10
3.1	Hoofddoelstellingen	11
3.2	Hoofdbomenstructuur	12
3.3	Ontwerp en ruimtelijke inrichting	14
	Groeiplaatsomstandigheden	14
	Bomentoets bij ruimtelijke ingrepen	14
	Flora en Faunawet – Natuurtoets	16
	Verplanten	16
	Vervanging	17
	Boombakken	18
	Boombescherming bij werkzaamheden	19
3.4	Boombeheer	20
	Boomcontroles en boomveiligheid	20
	Wortelopdruk	20
	Onderhoud van bomen	21
	Ziekten en plagen	21
	Boomspiegels / boomrondjes	22
	(Bomen)beheerplan	23
3.5	Regelgeving, vergunningverlening en handhaving	24
	Bomenverordening stadsdeel Zuid 2012	26
	Herplantplicht	26
	Noodkap	27
	Illegale kap	27
Bijlagen		
I	Begrippenlijst	
II	Bestaand beleid en wetgeving	
III	Boombescherming tijdens planvorming, werkvoorbereiding en uitvoering	

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Op 1 mei 2010 zijn de voormalige stadsdelen Oud-Zuid en Zuideramstel gefuseerd tot het stadsdeel Zuid. Voor de beide deelgebieden was verschillend bomenbeleid vastgesteld. Dit beleid dient te worden geharmoniseerd. De noodzaak voor het opstellen van het bomenbeleid is gebaseerd op de volgende punten:

- Behoefte aan eenduidige regels ten aanzien van het bomenbeleid;
- Behoefte aan kaders voor boombeheer;
- Behoefte aan aandacht voor bomen tijdens ruimtelijke ontwikkelingsprocessen;
- Een duurzaam en beheerbaar bomenbestand.

Het '*Bomenbeleid Stadsdeel Zuid 2012*' bepaalt het beleid ten aanzien van de bomen in het stadsdeel en specificeert welke voornemens het stadsdeel heeft.

Om het beleid tot een succes te maken moet binnen het stadsdeel nauw samengewerkt worden tussen de disciplines ruimtelijke ontwikkelingen, beheer openbare ruimte, vergunningverlening, projecten, handhaving en communicatie.

Bomenbeleid vs. bomenverordening

Het bomenbeleid geeft het kader, de grote lijnen, hoe het stadsdeel omgaat met de openbare bomen in het stadsdeel. Dit is vastgesteld door de deelraad. Daarnaast bevat het bomenbeleid (concept) beleidsregels, waarin is uitgewerkt hoe het dagelijks bestuur omgaat met de bevoegdheid om vergunningen te verlenen en een lijst met monumentale houtopstanden vast te stellen. Dit betreft zowel openbare als particuliere bomen. Deze beleidsregels worden vastgesteld door het dagelijks bestuur, na vaststelling van de verordening door de deelraad.

1.2 Huidige situatie

Stadsdeel Zuid beschikt over een fraai en zeer gevarieerd bomenbestand. Kenmerkend zijn de beplantingen langs wegen en waterlopen die veelal samenhangt met de stedenbouwkundige opzet van het stadsdeel. In het stadsdeel staan naar schatting ruim 55.000 bomen in de openbare ruimte, met een grote soortenrijkdom. Bomen hebben een hoge belevingswaarde en zijn onmisbare, identiteitsbepalende elementen. Ze leveren een bijdrage aan het stadsklimaat (ze leveren zuurstof, leggen stofdeeltjes vast, bieden bescherming tegen wind en zon en optimaliseren de bodem- en waterkwaliteit) en de aantrekkelijkheid van het stadsdeel (kwaliteit leefomgeving). Uiteindelijk leveren gezonde, goed groeiende bomen een bijdrage aan de gezondheid van de bewoners. Zowel de stadsdeelorganisatie als bewoners hechten veel waarde aan de beplanting in het stadsdeel. Uitgangspunt is daarom het behoud van een hoogwaardige bomenstructuur.

Bomen en stadsklimaat

Bomen zijn de belangrijkste groenelementen in de bebouwde omgeving. Ze vervullen uiteenlopende functies voor ruimtelijke ordening en het stedelijke microklimaat. Bomen dragen bij aan de verbetering van de luchtkwaliteit en het welbevinden van mensen. Er is echter geen pasklaar antwoord te geven waar bomen moeten worden gezet en welke bomen dat moeten zijn om de luchtkwaliteit te verbeteren. Boomsoorten die de ene vervuilingcomponent goed uit de lucht opnemen, doen dit nog niet bij een andere. Daarnaast kunnen bomen ook een negatief effect hebben op de luchtkwaliteit, als de doorstroom van lucht onvoldoende is, doordat de lucht onder bomen met brede kronen blijft hangen.

Bomen zijn van belang voor het klimaat in de stad. In de zomers zorgen de bomen voor schaduw en koelte in de stad. Daarnaast zorgen bomen voor de beleving van de seizoenen.

Bomen en hun groeiplaats

Bomen vormen samen met de waterlopen in de stad de basis van de stedelijke ecologie. Een boom is een ecosysteem op zich en biedt voedsel en beschutting aan tal van (nuttige) vogels, vleermuizen, insecten, mossen, schimmels en planten. Bomen zijn gebonden aan hun standplaats. Verstoring van de groeiplaats door ophogingen, verdichting van de bodem, werkzaamheden binnen de wortelzone en kroonprojectie hebben een sterk negatieve invloed op de groei van bomen. Het laten uitgroeien van een boom tot volwassenheid kan niet aan het toeval overgelaten worden. Bomenbeleid is gericht op de lange termijn. Het tracht de gevaren waaraan bomen gedurende hun lange levensduur bloot gesteld worden zoveel mogelijk te ondervangen of tot een minimum te beperken. En omstandigheden te creëren die ervoor zorgen dat bomen, op een veilige manier, uit kunnen groeien tot volwassen bomen.

De openbare ruimte, en het groen en de bomen in het bijzonder, staan in Zuid onder constante druk. Hierdoor is het veelal moeilijk om geschikte locaties te vinden voor de aanplant van nieuwe bomen. Enerzijds komt er door een sterke toename van de ondergrondse infrastructuur steeds minder (ondergrondse) groeiruimte voor bomen beschikbaar. Anderzijds blijft er door de druk op de openbare ruimte steeds minder open ruimte beschikbaar, terwijl deze open plekken van groot belang zijn voor een goede beleving van leefomgeving.

Bomen in een dynamische omgeving

Niemand zal het belang van bomen in de stad ontkennen. Toch betekent dit niet dat er geen bomen zullen verdwijnen. Het stadsdeel is onderdeel van een dynamisch hoogstedelijk gebied, waar de ruimtelijke ontwikkeling nooit stilstaat. Hierdoor moeten keuzes worden gemaakt waarbij het belang van bomen wordt afgewogen tegen andere zaken. Zo kan er sprake zijn van bomenziektes of ouderdom, of spelen er andere belangen als woningbouw of wegeaanleg. Vormgeven aan bomenbeleid in zo'n dynamische omgeving betekent een voortdurend behoedzaam opereren in het spanningsveld tussen het behoud van het groen en het faciliteren van ruimtelijke ontwikkelingen. Het bomenbeleid geeft kaders voor het zo goed mogelijk inpassen van bomen bij ruimtelijke ontwikkelingen.

1.3 Doel/status

In het voorliggende bomenbeleid zijn de visie en de regels rond bomen geformuleerd. Dit biedt houvast aan zowel de bewoners en de gebruikers van het stadsdeel, als aan de stadsdeelorganisatie. In dit document wordt in de kaders onderscheid gemaakt tussen 'beleid' en 'beleidsregels'. Indien in hoofdstuk 3 in een kader 'beleidsregels' staat vermeld, dan heeft dit betrekking op alle bomen in het stadsdeel, dus zowel particulier als openbaar. Indien in een kader 'beleid' staat vermeld, dan heeft dit betrekking op de openbare bomen in het stadsdeel.

1.4 Leeswijzer

De analyse wordt in hoofdstuk 2 beschreven aan de hand van statistieken van het bestaande bomenbestand, de beschrijving van de voor het stadsdeel kenmerkende bomenstructuur en een verwijzing naar een korte en bondige weergave van de beleidskaders en wetgeving. Hoofdstuk drie beschrijft het beleid en de beleidsregels ten aanzien van bomen in Zuid. Het hoofdstuk is onderverdeeld in hoofddoelstellingen en specifiek beleid en regels op het gebied van de hoofd bomenstructuur, ontwerp en ruimtelijke inrichting, beheer en onderhoud en regelgeving, vergunningverlening en handhaving.

Hoofdstuk 2 Analyse

Voor het opstellen van dit bomenbeleid is het bestaande beleid (rijks-, gemeente en stadsdeelniveau) geïnterviewd. In dit hoofdstuk staat naast een verwijzing naar de beleidskaders en relevante wetgeving enkele statistieken met betrekking tot het bomenbestand en een beschrijving van de bomenstructuur.

2.1 Beleidskaders en wetgeving

Bomenbeleid is een zaak van verschillende bestuurslagen. Van de Flora- en Faunawet en de Structuurvisie Amsterdam tot concreet beleid over de openbare ruimte en de bestrijding van boomziekten en plagen. Deze (beleids)documenten zijn kader stellend voor de vormgeving van het bomenbeleid op stadsdeelniveau. De korte en bondige weergave van die beleidskaders en wetgeving is opgenomen in bijlage II (bestaand beleid en wetgeving).

2.2 Statistieken bomenbestand

In de gemeente Amsterdam staan ongeveer 350.000 straatbomen in de openbare ruimte. Ter vergelijking, in Parijs staan ongeveer 100.000 straatbomen. Deze bomen bepalen voor een belangrijk deel de beleving van de stad.

Stadsdeel Zuid telt ruim 55.000 bomen in de openbare ruimte (exclusief de bomen in het Amsterdamse Bos) en nog duizenden meer in (binnen-) tuinen. Het stadsdeel staat bekend om zijn enorme boomsoortenrijkdom. De acht boomsoorten die het meeste in het stadsdeel voorkomen zijn:

- linde (10%),
- iep (8%),
- plataan (8%),
- meidoorn (6%),
- es (8%),
- sierkers (5%)
- populier (5%),
- acacia (3%),
- paardekastanje (2%)

In stadsdeel Oud-Zuid was al sprake van een Lijst Monumentale Houtopstanden. 683 (gegevens maart 2008) oude, unieke en/of zeldzame bomen hebben de monumentale status gekregen en zijn opgenomen op die lijst. Ze genieten hierdoor extra bescherming. De regels met betrekking tot het opstellen en in stand houden van de lijst met Monumentale houtopstanden zijn opgenomen in de Bomenverordening Stadsdeel Zuid 2010. Stadsdeel Zuideramstel kende nog geen vastgestelde monumentale bomenlijst.

Voor ongeveer driekwart van de bomen is de conditie in beeld. De conditie en toekomstverwachting van deze bomen is als volgt.

- 3% van de bomen heeft een slechte conditie, deze bomen hebben een toekomstverwachting tot 5 jaar.
- 11% van de bomen heeft een redelijke conditie, deze bomen hebben een toekomstverwachting tussen 5 en 10 jaar.
- 60% van de bomen heeft een goede conditie, deze bomen hebben een toekomstverwachting van langer van 10 jaar.

Zuid staat bekend om zijn monumentale bomenstructuur. Het stadsdeel wordt doorsneden door een imposant stelsel van groene lanen en (parkachtige) waterlopen. Daarnaast liggen er bekende en waardevolle stadsparken in Zuid met veel waardevolle bomen. Ook karakteristiek zijn kleinere groene plekken, zoals het Museumplein. Het stadsdeel wordt gekenmerkt door een aantal ruimtelijk verschillend ontwikkelde gebieden. Binnen deze gebieden is een duidelijke samenhang te vinden tussen de inpassing van het groen en de stedenbouwkundige uitgangspunten van die historische periodes. Het gaat hierbij in grote lijnen om de vooroorlogse stad, de naoorlogse stad en de scheggen.

Vooroorlogse stad

De vooroorlogse stad van stadsdeel Zuid wordt gevormd door de volgende buurten: Hoofddorppleinbuurt, Schinkelbuurt, Willemsparkbuurt, Museumkwartier, Duivelseiland, Stadionpleinbuurt, Apollobuurt, Oude Pijp, Nieuwe Pijp, Diamantbuurt en de Rivierenbuurt. In enkele van deze gebieden is sprake van een bijzondere samenhang tussen de stedenbouwkundige opzet van het gebied en de ingepaste bomenstructuur. Met name in het Plan Zuid van Berlage (Apollobuurt, Stadionpleinbuurt en Rivierenbuurt) en de Hoofddorppleinbuurt is hier sprake van. De beplanting in Plan Zuid van Berlage ondersteunt de 'hiërarchische' opbouw van de infrastructuur en accentueert het verschil tussen de verkeersassen, pleinen en woonstraten. Dit unieke karakter moet behouden blijven.

In de dichtbebouwde negentiende-eeuwse wijken (de Pijp, Museumkwartier, Willemsparkbuurt en Schinkelbuurt) is de groenstructuur meestal van recenter datum, maar ook waardevol. In deze wijken waren vooral de brede verbindingswegen zoals de Stadhouderskade, de Willemsparkweg en de Ceintuurbaan met bomen beplant. Ook straten waar de gegoede burgerij woonde hadden vaak bomenrijen aan één of weerszijden van de straat. In de uitbreidingsplannen uit de jaren '10 en '20 van de vorige eeuw werd beplanting een integraal onderdeel van het stedenbouwkundig denken. Hierdoor zijn zelfs in straten waar normaliter geen groei van bomen mogelijk was wel groeiplaatsomstandigheden gecreëerd, onder andere door het inpassen van boombakken. Dit zijn dure oplossingen, die alleen met veel inspanningen van de beheerder in stand gehouden kunnen worden. Dit heeft tot ongewenste situaties geleid (zie §3.3 Ontwerp en ruimtelijke inrichting – Boombakken).

Het vooroorlogse gedeelte van het stadsdeel heeft volgens de statistieken relatief weinig openbaar groen. Maar vanwege de vele bomen in de parken, de straten, de verschillende groene assen en langs de brede waterlopen wordt dit gebied toch getypeerd en beleefd als een 'groen' gebied.

Naoorlogse stad

De naoorlogse stad van stadsdeel Zuid wordt gevormd door de Prinses Irenebuurt en Buitenveldert. De naoorlogse stad wordt gekenmerkt door de groene woonomgeving, die is opgebouwd volgens het principe licht, lucht en ruimte. De naoorlogse wijken worden ook wel 'tuinsteden' genoemd. Ze kennen een veel meer open verkaveling dan de vooroorlogse stad. Door de open verkaveling wordt de wijk als het ware door groen doorregen. Het idee is dat vanaf de woning, via een geheel 'groene route' het buitengebied bereikt moet kunnen worden. De naoorlogse wijken kennen een sterk hiërarchische opbouw, zowel wat betreft ruimtelijke opbouw, als de inpassing van het weggennetwerk en het groen. De groenstructuur is opgebouwd uit woongroen (tuinen), buurtgroen (hoven), wijkgroen (groene lanen en parkstroken), en stadsgroen (parken). Het wijkgroen met zijn groene lanen en parkstroken is typerend voor de naoorlogse wijken. Deze elementen zijn essentieel voor de doorkoppeling van het groen in de wijk. Voor het behoud van het eigen karakter is het van groot belang om deze tussenlagen in stand te houden. De asymmetrische wegprofielen, met aan één kant groen, zijn daarbij een onmisbare schakel.

De openbare ruimte is ontworpen als gemeenschappelijke gebruiks- en ontmoetingsruimte voor alle bewoners. De ruimtelijke inrichting is vaak te weinig gedifferentieerd en nodigt bovendien niet uit tot gebruik. Het grootschalige karakter van het groen, de veelal grote afstand tot het groen en de manier waarop het groen is ingericht leiden er helaas toe dat bewoners weinig gebruik maken van de groene ruimten. Ondanks dat de kwaliteit en het gebruik van de groenstructuur in de naoorlogse wijken veelal te wensen over laat, wordt deze toch nog steeds gezien een van de belangrijkste betekenisdragers van de naoorlogse stad en wordt de identiteit van de wijken sterk door het aanwezige groen bepaald.

Scheggen

Het stadsdeel kent twee scheggen: de Amstelscheg en de Schinkelscheg.

De beide scheggen zijn ontstaan ten tijde van de grote naoorlogse uitbreidingen. De Schinkelscheg tussen Buitenveldert en de Westelijke Tuinsteden en de Amstelscheg aan de oostzijde van Buitenveldert. De stedenbouwkundige opzet van lobben en scheggen is van grote waarde voor Amsterdam in het algemeen en stadsdeel Zuid in het bijzonder.

De kern van de Amstelscheg wordt gevormd door de Amstel. De Amstel is een belangrijk herkenningspunt binnen en buiten de stad en is een belangrijke recreatieve trekker. Door de combinatie van de Amstel met de omliggende groengebieden wordt het Groene Hart als het ware tot in de stad doorgetrokken.

De Schinkel vormt de kern van de Schinkelscheg. Deze scheg begint aan de noordzijde van het Amsterdamse Bos en komt via de oevers van de Nieuwe Meer, langs de oevers van de Schinkel, de stad in. Ook deze scheg heeft een grote recreatieve waarde en heeft een sterk groen karakter.

Hoofdstuk 3 Beleid en beleidsregels

Het groen in het algemeen, en de bomen in het bijzonder, staan in Zuid onder constante druk. Stadsuitbreidingen, vernieuwingen en herprofilering van straten zijn de oorzaak dat bomen vaker dan voorheen in het gedrang komen. Bovendien is door een sterke toename van de ondergrondse infrastructuur steeds minder groeiruimte voor bomen beschikbaar. Toch leveren juist bomen een belangrijke bijdrage aan de gezondheid en het welbevinden van de bewoners en gebruikers van het stadsdeel. Deze ontwikkelingen maken het van belang dat er op verschillende onderdelen beleid en beleidsregels moeten worden vastgesteld.

Om de kansen voor een boom om tot volledige wasdom te kunnen komen te vergroten zijn bescherming, groeiplaatsomstandigheden en beheer van groot belang. Als er voldoende groeiruimte wordt gecreëerd en de bodem geschikt wordt gemaakt voor bomen, kan de boom zich ondergronds goed ontwikkelen. Om de boom uit te kunnen laten groeien tot volledige wasdom is het vervolgens belangrijk om het bomenbestand adequaat te beheren en onderhouden. Daarnaast is er echter het spanningsveld met het steeds intensievere gebruik van de dynamische stedelijke omgeving. In stadsdeel Zuid vinden veel ruimtelijke ontwikkelingen plaats. Om een goede afweging te kunnen maken tussen het behouden van de bomen of het mogelijk maken van kap, is het belangrijk dat in een vroegtijdig stadium bekend is welke bomen in het gebied staan, wat de waarde en status van de bomen is en of de bomen kunnen en moeten worden behouden.

In dit hoofdstuk zijn voor verschillende onderwerpen het beleid en de beleidsregels opgenomen. Allereerst zijn de hoofddoelstellingen en het beleid voor de hoofdbomenstructuur uitgewerkt. Daarna wordt specifiek ingezoomd op de onderwerpen 'ontwerp en de ruimtelijke inrichting', 'bomenbeheer' en 'regelgeving, vergunningverlening en handhaving'.

3.1 Hoofddoelstellingen

Stadsdeel Zuid acht de bomenstructuur van groot belang voor het stadsklimaat en de beleving door bewoners en gebruikers. In het 'programma-akkoord stadsdeel Zuid 2010-2014' is door het dagelijks bestuur het volgende over bomenbeleid opgenomen:

- *Zuid is een groen stadsdeel, met veel parken. Toch zijn wij van mening dat Zuid nog groener kan worden. Die initiatieven hoeven niet alleen van het stadsdeel te komen. Wij nodigen bewoners en bedrijven uit om een bijdrage te leveren aan een nog groener stadsdeel.*
- *Amsterdam Zuid kan schoner en groener, bijvoorbeeld door het planten van bomen.*
- *Het ondersteunen van initiatieven van bewoners, bedrijven en organisaties die een goede bijdrage leveren aan het schoner en groener krijgen van het stadsdeel. Zaken als geveltuinen en in buurtbeheer onderhouden van boomspiegels stimuleren.'*
- *'De regeldruk wordt waar mogelijk beperkt en regels worden eenvoudiger gemaakt.'* *

**De mogelijkheden tot het terugdringen van de regeldruk zijn onderzocht. Naar aanleiding van de inspraakreacties en de behandeling in de vergadering van de commissie Leefomgeving van 12 juni 2012 zijn de dereguleringsvoorstellen van het dagelijks bestuur niet doorgevoerd.*

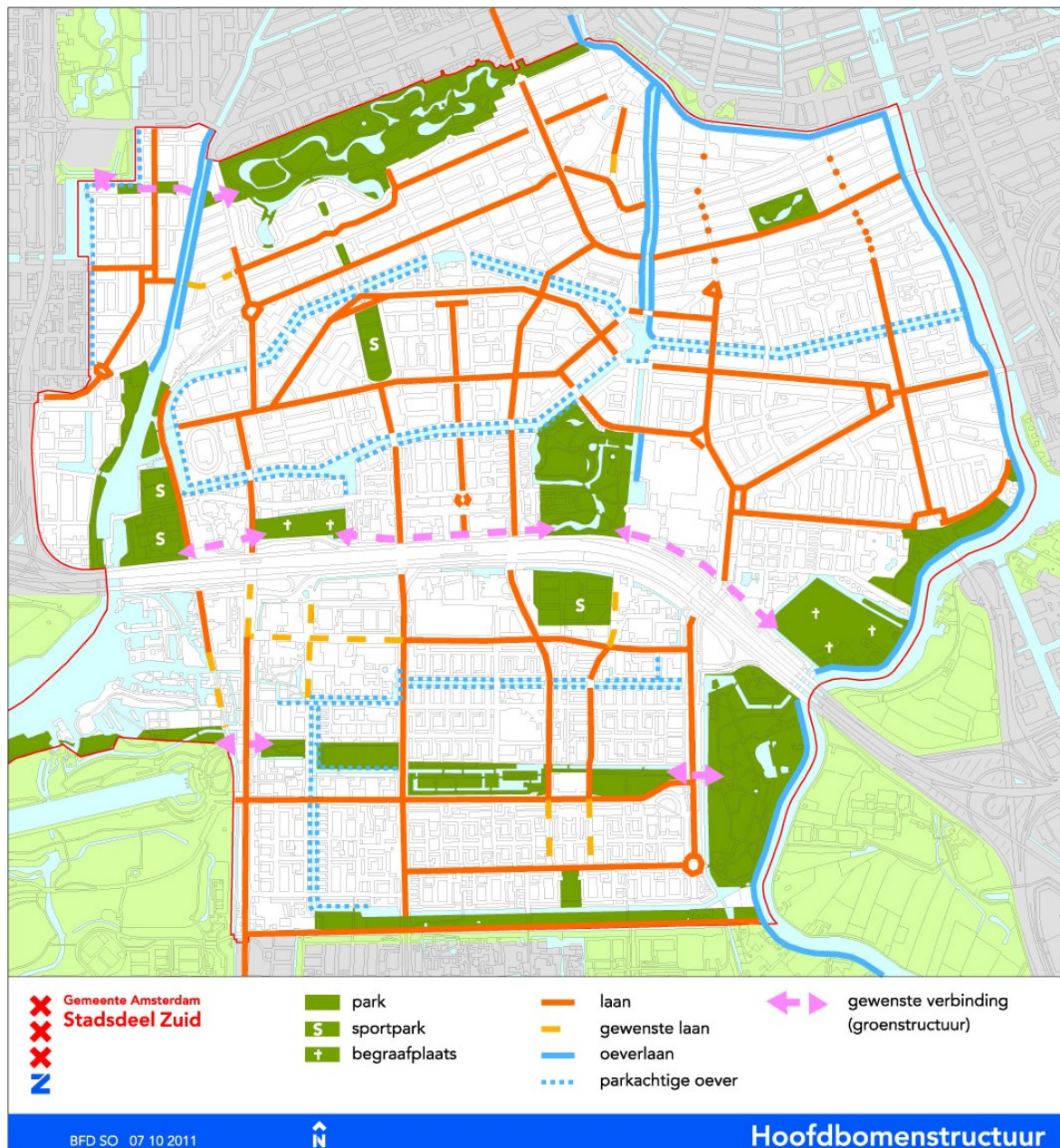
In de dynamische stad, waarin de openbare ruimte en dus het groen sterk onder druk staat is het belangrijk om het groen voldoende ruimte te geven. Dit is van belang om de bomen uit te laten groeien tot volledige wasdom, zodat ze de gewenste positieve invloed kunnen hebben op het stadsklimaat.

Het bomenbeleid is gericht op:

• het behoud van de hoogwaardige bomenstructuur;• het in stand houden van de diversiteit van het bomenbestand;• de bomen voldoende ruimte te geven, zodat ze tot volledige wasdom uit kunnen groeien;• (het ontwikkelen van) een duurzaam en beheerbaar bomenbestand.

3.2 Hoofdbomenstructuur

De hoofdbomenstructuur wordt gevormd door bomen langs waterlopen en wegen die samen een eenheid vormen. Deze bomen behoren tot de stedenbouwkundige opzet van de wijk en dragen bij aan de herkenbaarheid ervan. De bomen zorgen voor samenhang en continuïteit en zijn onderdeel van een park(strook), een verbindingslijn, een laan of een oever. Voor de hoofdbomenstructuur wordt uitgegaan van de inpassing van grote bomen. Bomen die een hoogte kunnen bereiken van minimaal 12 meter (1^e grootte, zie §3.3 Ontwerp en ruimtelijke inrichting - Vervanging - Keuze boomgrootte).

De hoofdbomenstructuur volgt veelal de hoofdwegenstructuur. Hier neemt de druk op de openbare ruimte door onder- en bovengrondse verdichting steeds meer toe. Met andere woorden, de druk op de hoofdbomenstructuur neemt ook steeds meer toe. Het is daarom nodig dat er extra aandacht uit gaat naar de bomen in deze hoofdstructuur. Het gaat hierbij vooral om verbetering van de kwaliteit van de groeiplaatsomstandigheden.

De hoofdbomenstructuurkaart is grotendeel gebaseerd op de beschikbare documenten over de hoofdbomenstructuur van de voormalige stadsdelen Oud-Zuid en Zuideramstel. Deze documenten zijn nog niet geharmoniseerd. Tot die tijd verwijzen wij u daarom voor het gebied van voormalig Oud-Zuid naar het 'Hoofd bomenstructuurplan Stadsdeel Oud-Zuid' (2009) en de 'Visie Groen en Blauw' (2006) en voor het gebied van voormalig Zuideramstel naar het 'Kwaliteitsplan Zuideramstel, Visie Groenstructuur' (2001).

Beleidsregels t.a.v. de hoofdbomenstructuur:

- In de hoofdbomenstructuur worden bomen van de 1e grootte toegepast.
- In de hoofdbomenstructuur krijgen bomen minimaal 25m³ doorwortelbare ruimte.

3.3 Ontwerp en ruimtelijke inrichting

Om het groene karakter van het stadsdeel te behouden moet zorgvuldig met het bomenbestand worden omgegaan. Door de toenemende verdichting in de stad vinden er veel ruimtelijke ontwikkelingen plaats. Vaak hebben we daarbij te maken met drie situaties: herprofileringen, herinrichtingen en bouwinitiatieven. De bouwinitiatieven kunnen door het stadsdeel worden geïnitieerd, maar ook door derden, zoals bewoners, ontwikkelaars en woningbouwcorporaties. Naast incidentele ontwikkelingen zijn er ook enkele ontwikkelingszones binnen het stadsdeel. Het gaat om het Stadionplein, het Olympisch Kwartier Zuid, het Havenstraatterrein, het Gemeentearchiefterrein, het Jachthavengebied, de De Mirandastroom, en de Klencke.

Ruimtelijke ontwikkelingen kunnen leiden tot het kappen van bomen. Veranderingen in de directe groeiomgeving van de boom zijn van invloed op de ontwikkelingskansen. Bomen hebben bijvoorbeeld (ernstig) te lijden onder bouw- en graafwerkzaamheden. In deze paragraaf is uitgewerkt hoe vanaf het ontwerp gewerkt kan worden aan het creëren van omstandigheden die bijdragen aan het behouden van een hoogwaardige bomenstructuur.

Groeiplaatsomstandigheden

Het creëren van goede groeiplaatsomstandigheden bepaalt de levensvatbaarheid van de boom. Uiteindelijk kan een goede groeiplaatsinrichting de beheermaatregelen en -kosten verminderen. Aspecten die de kwaliteit van de groeiplaats van een boom beïnvloeden zijn onder andere het type ondergrond, de belasting van de ondergrond, de aanwezigheid van belemmeringen in de grond als kabels en leidingen, de grootte van plantgaten, wortelopdruk, condities van te planten bomen en nazorg.

In de stad ondervinden de wortels van een boom druk van boven (verkeer), van de zijkant (kabels en leidingen) en van onder (grondwater). De druk van boven en zij kan verminderd worden door het aanbrengen van voorzieningen, zoals bomenzand, boomsubstraat, wortelschermen of ondergrondse constructies (o.a. sandwichconstructie of Treebox).

Beleidsregels ten aanzien van de groeiplaatsomstandigheden:

- Bomen van de 1^e grootte krijgen minimaal 25m³ doorwortelbare ruimte. Kleinere bomen krijgen 10m³ – 25m³ doorwortelbare ruimte.
- In een sterk verdichte omgeving (lijdende bomen), zoals op groeiplaatsen tussen/onder parkeervakken worden extra voorzieningen toegepast om de groeikansen van de bomen te verbeteren.
- Bij bomen in verharding, onder fiets- of voetpaden, wordt een bomenzandmengsel toegepast.
- De boomwortelzone, wordt bij doorgaande boomstroken, zoveel mogelijk gescheiden van kabels en leidingen.

Bomentoets bij ruimtelijke ingrepen

Zowel bij het ontwerpen van nieuwe omgevingen als bij het herinrichten van bestaande is het van groot belang dat bomen vanaf het begin onderdeel vormen van de planvorming. De praktijk leert dat vaak te beperkt inzichtelijk is of er bomen binnen de invloedsferen van de ingrepen staan en welke consequenties de werkzaamheden hebben op de bomen. Dat kan zowel nadelige gevolgen hebben voor het ontwikkelingsproces als voor het bomenbestand. Het uitvoeren van een 'bomentoets' bij ruimtelijke ingrepen biedt hierbij handvatten.

Bij grootstedelijke projecten is de bomentoets onderdeel van het Plan- en besluitvormingsproces Ruimtelijke Maatregelen (Plaberum). Deze standaardprocedure volgens het Plaberum bestaat uit vier fasen: de strategiefase, de onderzoeksfase, programma van eisen en de uitvoeringsfase. Het Plaberum heeft tot doel dat alle gemeentelijke ruimtelijke plannen dezelfde procedure volgen en dat de procesgang duidelijk is en de procedure hetzelfde is. Het draagt bij aan de professionalisering en de versnelling van het planproces. Dit bevordert de transparantie, efficiency en het inzicht in het plan- en besluitvormingsproces, zowel voor de intern betrokken partijen als de externe partijen. Hiermee kan worden voorkomen dat activiteiten worden overgeslagen die in een later stadium alsnog moeten worden gedaan, met alle vertraging van dien. Ook projecten binnen stadsdeel Zuid doorlopen deze of een vergelijkbare fasering.

Bij een bomentoets worden al in het begin van het planvormingproces de bomen in kaart gebracht die binnen de invloedsferen van de ingrepen staan. Vervolgens wordt aangegeven welke consequenties de ontwikkelingen hebben op de bomen en kunnen er alternatieven worden uitgewerkt. Op basis daarvan wordt aangegeven welke maatregelen worden getroffen met betrekking tot de bomen. De bomentoets draagt bij aan een zorgvuldige en vroegtijdige belangenafweging tussen behoud of kap van de bomen in het gebied en het al dan niet verplanten en/of herplanten van bomen. De toets levert een bijdrage aan de zorgvuldigheid van een te nemen besluit en kan tevens bijdragen aan een snellere afhandeling van de eventuele aanvraag voor een omgevingsvergunning (kapaanvraag).

In de Bomentoets worden de volgende stappen doorlopen:

1. In een vroeg stadium van de planvorming wordt in kaart gebracht of er (waardevolle) bomen binnen de invloedsferen van de ingrepen aanwezig zijn. Hiervoor is een zorgvuldige inventarisatie van de bomen nodig. Daarbij wordt vermeld wat de kwaliteit en conditie is van de bomen, worden de waarden benoemd zoals genoemd in de Bomenverordening (o.a. de waarde voor stadsschoon en ecologische waarde) en worden eventueel monumentale bomen in kaart gebracht.
2. Bij de verdere uitwerking van de plannen dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van de bomen. Als door de ontwikkeling bomen dienen te worden gekapt, moet worden onderzocht of er alternatieven mogelijk zijn waardoor de bomen toch in het plan kunnen worden gehandhaafd. Als dat niet het geval is, kan worden aangegeven of herplanten of verplanten van bomen tot de mogelijkheden behoort. (Zie hiervoor de regels verderop in dit hoofdstuk: verplanten op pag. 18 en herplantplicht op pag. 26).
3. Vervolgens wordt uitgewerkt of de werkzaamheden van invloed (kunnen) zijn op de bomen en worden de mogelijke effecten van de ingreep op de bomen in beeld gebracht.
4. In de Bomentoets wordt aandacht besteed aan de bescherming van de bomen tijdens de werkzaamheden.
5. Deze beschermende maatregelen moeten worden doorgevoerd in de bestekken of werkomschrijvingen, zodat een aannemer hierop zijn prijs kan bepalen en kan worden aangesproken.

Voordelen van de Bomentoets zijn:

- Al in de planvorming worden afwegingen gemaakt ten aanzien van behoud of kap van de bomen (en niet zoals nu vaak gebeurt pas bij de aanvraag van de kapvergunning);
- De Bomentoets kan meegestuurd worden met het besluit op de omgevingsvergunningaanvraag (kapaanvraag), zodat voor iedereen inzichtelijk is dat een zorgvuldige afweging is gemaakt;
- De financiële consequenties van (eventueel) te kappen bomen zijn vroegtijdig bekend en kunnen zonnodig in een investeringsbesluit worden meegenomen;
- Aangegeven kan worden of herplant of het verplanten van de bomen tot de mogelijkheden behoort.

Beleid t.a.v. bomentoets bij ruimtelijke ontwikkelingen:

- De stadsdeelorganisatie (front-office) wijst aanvragers in een vroegtijdig stadium op eventuele consequenties van de ingrepen voor het groen binnen de invloedsferen van de ingreep;
- De stadsdeelorganisatie (front-office) adviseert (bijvoorbeeld bij een servicegesprek) aanvragers een bomentoets op te stellen ter bevordering van het vergunningproces;
- Bij projecten waar bomen binnen de invloedsferen van de ontwikkeling staan stelt de initiatiefnemer, in een vroegtijdig stadium van de planvorming, een Bomentoets op.
- Bij grote stadsdeelprojecten (ingrepen in de openbare ruimte en overige ruimtelijke projecten) is een bomentoets verplicht.
- De bomentoets wordt meegenomen in de onderbouwing van het (eventueel) op te stellen bestemmingsplan.

Flora en Faunawet - Natuurtoets

In het kader van de Flora en Fauna wet moet bij ruimtelijke ingrepen rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten en is veelal een natuurtoets noodzakelijk. De natuurtoets is de verantwoordelijkheid van de aanvrager. De initiatiefnemer dient zelf na te gaan of zijn handelen volgens wetgeving nadelige gevolgen zal hebben voor beschermende dieren of planten.

Beleid t.a.v. de natuurtoets

- De stadsdeelorganisatie (front-office) wijst aanvragers in een vroegtijdig stadium op de verplichte Natuurtoets.

Verplanten

Bij de afweging of een boom gekapt mag worden (zie 3.5 Regelgeving, vergunningverlening en handhaving) wordt onder andere afgewogen of een boom verplant kan worden. Met betrekking tot de verplantbaarheid van een boom zijn er veel factoren die van invloed zijn. Technisch is er veel mogelijk, maar in de praktijk blijken er veel haken en ogen te zitten aan een mogelijke verplanting. Er is voor het succesvol verplanten veel voor- en nazorg nodig wil het een kans van slagen hebben. Daarbij moeten de bodemopbouw en het wortelgestel geschikt zijn. Er mogen geen kabels en leidingen onder bomen doorlopen. Soms moeten bomen al een aantal jaren worden voorbereid voordat ze goed verplant kunnen worden. Voor het verplanten van de boom moet in bepaalde gevallen de kroon van de boom zo sterk worden gesnoeid dat het jaren kan duren voor de boom weer een vergelijkbare kroonvorm en -omvang heeft ontwikkeld. Daarnaast heeft het hele proces van het verplanten van een boom ook zijn invloed op de groei van de boom na het verplanten.

Het is daarom bij de overweging van het verplanten van bomen belangrijk om niet alleen te kijken of het verplanten technisch en financieel mogelijk is, maar tevens te beoordelen of het verplanten van een boom leidt tot het gewenste resultaat. Er is technisch veel mogelijk, maar de praktijk wijst ook uit dat dit niet altijd het gewenste resultaat oplevert. De technische mogelijkheden moeten daarom worden afgewogen tegen het te verwachten beeld enkele jaren na de verplanting. Welke maatregelen dienen te worden getroffen (o.a. mate van snoei) om de boom te kunnen verplanten? Kan de te verplanten boom direct doorgroeien op de nieuwe plek? Kan de te verplanten boom zich op de nieuwe plek 'optimaal' ontwikkelen.

Voor openbare bomen moet altijd afgewogen worden of een dure verplanting opweegt tegen het aankopen en planten van een groot formaat boom van een kwekerij. Bij de kwekerijen zijn veelal grote bomen verkrijgbaar die voorbereid zijn op een verplanting. Deze nieuwe bomen kunnen daardoor op de nieuwe plek direct doorgroeien. Het beeld dat vijf jaar na het verplanten op de nieuwe plek bereikt kan worden en de inspanningen die daarvoor nodig zijn moet vergeleken worden met het beeld dat behaald kan worden vijf jaar na het planten van een nieuwe boom van een kwekerij. Op basis van dit toekomstbeeld wordt al dan niet gekozen voor verplanten van de boom of het aanplanten van een nieuwe boom.

Beleid t.a.v. verplanten:

- De keuze of een openbare boom verplant wordt, of dat er een groot formaat nieuwe boom wordt geplant, wordt bepaald op basis van het te behalen beeld vijf jaar na het (ver)planten van de boom.
- Indien gekozen wordt voor nieuwe aanplant boven verplanten, moet de nieuwe boom van een groot formaat zijn:
Hoofdbomenstructuur: 30 tot 50 cm omtrek.
Bomen buiten de hoofdbomenstructuur: 18 tot 30 cm omtrek.

Vervanging

Keuze vervangen vs. behoud van bomen

Bij herprofileringen en herinrichtingen kan het voorkomen dat er conditioneel slechte bomen tussen de gezonde bomen staan in de rijbeplanting of bomenlaan. De uitvoering van het werk wordt soms lastig of vrijwel onmogelijk gemaakt, als enkele gezonde exemplaren gehandhaafd worden. Er zijn in dit opzicht meerdere voorbeelden in Amsterdam waar alle partijen ontevreden zijn met het bereikte resultaat. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van de Overtoom. Na de herinrichting zijn de gehandhaafde gezonde iepen alsnog gekapt of omgewaaid. De afwegingen om gezonde bomen in zo'n situatie te handhaven of toch te kappen wordt gemaakt op basis van de toestand van de beplanting, zoals leeftijd, kwaliteit en monumentaliteit. Indien geconcludeerd wordt dat dit tot een beter resultaat leidt voor de bomen kan in incidentele gevallen gekozen worden om ook de gezonde bomen te kappen.

Hetzelfde geldt voor gezonde bomen in straten waar ondergronds zeer ingrijpende maatregelen getroffen moeten worden. Indien de inschatting is dat deze ingrepen het voortbestaan van de bomen in gevaar brengt, kan ook gekozen worden voor het kappen van de bestaande gezonde bomen. Een goed voorbeeld hiervan is de Rijnstraat Noord.

Beleid t.a.v. de keuze van vervanging vs. behoud van openbare bomen:

- Bij herinrichtingen wordt allereerst gekeken naar de kwaliteit van de bestaande bomen. Bomen die in een matige tot slechte conditie verkeren mogen worden vervangen. De nieuwe bomen krijgen verbeterde groeiomstandigheden mee (zoals bomenzand, boomsubstraat, wortelschermen en/of ondergrondse constructies).
- Als meer dan 60% van de bomen in een matige tot slechte conditie verkeert, moet worden onderzocht of het niet de voorkeur heeft om alle bomen in een keer te verwijderen.
- De kosten voor verplanten of vervangen zijn voor rekening van het project.

Keuze boomsoort

Bomen zijn gevoelig voor ziektes en plagen. Recente aantastingen zijn bijvoorbeeld de kastanjebloedingsziekte en omvangrijke aantastingen door de perenprachtkever bij meidoorns. Een grote diversiteit aan boomsoorten beperkt de kans op (grootschalige)aantastingen. Een breed assortiment is nu al karakteristiek voor het stadsdeel. Het in stand houden van de diversiteit aan boomsoorten in Zuid moet meegewogen worden bij de boomsoortkeuze bij nieuwe aanplant van openbare bomen.

Sinds 2010 worden overheden verplicht om zoveel mogelijk biologisch gekweekte bomen met het Milieukeurmerk in te kopen. Ontwerpers moeten rekening houden met het feit dat de keuze van soorten hierdoor beperkt wordt.

Iepen vormen een belangrijk deel van het bomenbestand van Zuid. Bij vervanging van oude iepensoorten moeten (vooral) nieuwe resistente iepensoorten worden ingepast, die niet vatbaar zijn voor de ziekte. In uitzonderlijke gevallen, waar iepensoorten zeer karakteristiek zijn door hun groeiwijze, worden minder resistente soorten toegepast.

Lindes kunnen tot overlast leiden, door het zogenaamde 'druipen' als gevolg van luis. Bij de toepassing van lindes in de verharding waar veel verkeer of publiek komt, worden lindensoorten toegepast die minder last hebben van luis.

Meidoorns kunnen op latere leeftijd ten gronde gaan aan de perenprachtkever. Het verdient de voorkeur om deze boomsoort te vervangen door andere soorten van dezelfde grootte, oftewel een boom van de 3^e categorie vervangen door een andere boom van de 3^e categorie, etc.

Beleid t.a.v. de keuze boomsoort:

- Bij boomsoortkeuze wordt rekening gehouden met het in stand houden van de diversiteit aan boomsoorten in het stadsdeel.
- Bij aanplant van nieuwe iepen wordt gekozen voor resistente iepensoorten. In bijzondere straten mag incidenteel (maar wel planmatig), vanwege de karakteristieke vorm, gekozen worden voor minder resistente iepensoorten.
- Aanplant van meidoorns (in verharding) wordt, vanwege aantastingen door de perenprachtkever, beperkt.

Keuze boomgrootte

De grootte van boomsoorten is onderverdeeld in drie categorieën. Deze categorisering is gebaseerd op het formaat van de bomen in volledige wasdom:

- 1^e grootte: 12 meter en hoger;
- 2^e grootte: 6 tot 12 meter;
- 3^e grootte: tot 6 meter.

Kenmerkend voor Zuid is de beplanting langs wegen en waterlopen die veelal samenhangt met de stedenbouwkundige opzet van het gebied. Het is daarom van belang om de boomgrootte af te stemmen op de stedenbouwkundige structuur. Voor de hoofdbomenstructuur worden in principe bomen toegepast van de 1^e grootte. Door de straat- of profielbreedte of de aanwezige onder- en/of bovengrondse obstakels wordt hier soms van afgeweken. In woon- en buurtstraten worden vooral bomen van de 2^e grootte ingepast, of bomen die een meer piramidale groei hebben. Soms kan een of een enkele boom van de 1^e grootte voor meer effect zorgen dan meerdere kleine bomen. In parken, parkstroken, plantsoenen, hoven en parkachtige oevers worden afwisselend bomen van zowel 1^e, 2^e en 3^e grootte ingepast.

Beleid t.a.v. keuze boomgrootte:

- De boomsoortkeuze (grootte) wordt afgestemd op de stedenbouwkundige structuur:
Hoofdbomenstructuur: 1^e grootte
Woon- en buurtstraten: (vooral) 2^e grootte
Park(strok)en, plantsoenen, hoven en parkachtige oevers: afwisselend 1^e, 2^e en 3^e grootte

Boombakken

Zoals in hoofdstuk 2 bij de beschrijving van het bomenbestand is geconstateerd, zijn in de vooroorlogse wijken bomen in bakken geplaatst in krappe straatprofielen waar eigenlijk onvoldoende ruimte beschikbaar was voor de inpassing van bomen. Het gaat hierbij om bomen die in een bak zijn geplaatst met een gesloten onderkant. Boombakken worden door bewoners gewaardeerd, omdat ze bijdragen aan het vergroenen van de dichtbebouwde woonbuurten, waar in het profiel onvoldoende ruimte beschikbaar is in het straatprofiel om 'gewone' bomen op te nemen. Deze boombakken zijn alleen met veel inspanningen van de beheerder in stand te houden, ze zijn gevoelig voor schade en zijn een verzamelplek voor vuil en troep.

De 'Puccini-methode' en 'Buiten: Gewoon Goed' gaan uit van minimaliseren van obstakels in de openbare ruimte. Vanuit dat oogpunt moet terughoudend worden omgegaan met het inpassen van boombakken. Om toch een groen element in de straat toe te passen kan ook gedacht worden aan het inpassen van gevelgroen of het laten doorsteken van bomen vanuit de zijstraten.

Beleid t.a.v. boombakken:

- Er moet terughoudend worden omgegaan met het inpassen van boombakken;
- Bij herinrichtingen moet overwogen worden of de boombakken verwijderd moeten worden.

Boombescherming bij werkzaamheden

Het is belangrijk dat bomen worden beschermd tijdens werkzaamheden rond de boom. Het meest in het oog vallende deel van een boom bevindt zich natuurlijk boven de grond, maar het ondergrondse deel van een boom, de wortels, zijn zeker zo belangrijk voor het voortbestaan van de boom.

Beschadiging van de boom tijdens werkzaamheden kan leiden tot onherstelbare schade, instabiliteit of het afsterven van de boom.

Om te voorkomen dat bomen tijdens werkzaamheden rond de boom onherstelbare schade oplopen moeten maatregelen worden genomen. Dit moet tijdens de planvorming en de werkvoorbereiding onderdeel zijn van het proces. In bijlage III zijn schema's opgenomen, waarin is uitgewerkt op welke wijze tijdens de verschillende planfasen de boombescherming in het proces kan worden ingepast.

Ondanks een zorgvuldige voorbereiding van werken in de openbare ruimte komt het voor dat tijdens de uitvoering van het werk bomen beschadigd raken. Om bescherming van bomen tijdens projecten te kunnen garanderen moet bij de uitvoering van werkzaamheden bij monumentale bomen of bomen die deel uitmaken van de hoofdbomenstructuur door een bomendeskundige toezicht wordt gehouden.

Beleid t.a.v. boombescherming bij werkzaamheden:

- Zowel tijdens de planvorming, werkvoorbereiding, als tijdens de uitvoering is boombescherming onderdeel van het proces, zodat onherstelbare schade, instabiliteit of het afsterven van bomen voorkomen wordt.
- Bij de uitvoering van werkzaamheden bij monumentale bomen of bomen die deel uitmaken van de hoofdbomenstructuur wordt toezicht gehouden door een bomendeskundige.

3.4 Boombeheer

Boombeheer in een stedelijke omgeving vraagt om specifiek beleid. Door de druk van andere functies op de groeiplaats wordt vaak het uiterste gevraagd van het aanpassingsvermogen van de boom. In een stedelijke omgeving zijn ook zaken als het monitoren van de conditie en het terugdringen van overlast door bomen en wortelopdruk van belang. Beheer van bomen bestaat voornamelijk uit het begeleiden van jonge bomen door snoei naar de volwassen fase. Snoei kan nodig zijn om een vrije doorgang te creëren voor het verkeer. Bomen in brede groenstroken of langs waterlopen hoeven in principe minder te worden gesnoeid. Alleen het verwijderen van dood hout is om veiligheidsredenen een terugkerende onderhoudsmaatregel. Daarnaast is snoei nodig om een bepaalde kroonvorm, zoals knot- en leibomen in stand te houden. Aanbevelingen voor het boombeheer kunnen in een (Bomen-)beheerplan worden uitgeschreven.

Boomcontroles en boomveiligheid

Gemeenten en stadsdelen hebben een zorgplicht voor openbare bomen. Bomen moeten periodiek aan een keuring worden onderworpen. Afhankelijk van de standplaats, boomsoort en achtergronden van de bomen worden deze een keer per jaar of eens in de drie of vijf jaar gekeurd. Deze VTA-controles (Visual Tree Assessment) worden door een extern bureau uitgevoerd. Ook de meer specifieke inspecties ('nader onderzoek') worden door een extern bureau uitgevoerd. Het is belangrijk dat deze onderzoeken worden uitgevoerd door gecertificeerde boomdeskundigen.

Beleid t.a.v. boomcontroles en boomveiligheid:

- Alle bomen worden, afhankelijk van de standplaats, de boomsoort, de historische achtergrond elk jaar, elke drie jaar of vijf jaar aan een verplichte VTA-keuring onderworpen.
- Boomcontroles worden uitgevoerd door een gecertificeerde boomdeskundige.
- Specialistisch onderzoek (nader onderzoek) wordt uitgevoerd door een gecertificeerde boomdeskundige (European Tree Technician).

Wortelopdruk

Opdruk van verharding door boomwortels is een groot probleem in de stad. Het kan leiden tot gevaarlijke situaties. Jurisprudentie zegt dat in het kader van de wettelijke aansprakelijkheid van wegbeheerders, een beheerder de plicht heeft om een verharding beloopbaar te houden voor een normaal opletten voetganger. Veelal wordt dit probleem verholpen door oppervlakkige wortels te kappen en de bestrating te repareren. Dit zijn echter slechts tijdelijke oplossingen. Na verloop van tijd kan hetzelfde probleem zich voordoen op dezelfde plek. Een nadelig gevolg is dat bomen erdoor beschadigd raken. Het leidt altijd tot groeiremming en wortelsterfte. Uiteindelijk kan dit zelfs leiden tot het omvallen van de boom.

Ondanks dat bij acute situaties in de praktijk veelal het traditionele 'pappen en nathouden' de enige oplossing is, moet gezocht worden naar duurzame oplossingen. Hiervoor dient in beeld te worden gebracht op welke locaties dit probleem speelt. Op die manier blijkt tevens de ernst en de omvang van de wortelproblematiek. Mogelijke duurzame oplossingen zijn: het toepassen van wortelfolie langs het wortelpakket (voorkomen), afstemmen van de boomsoortkeuze in relatie tot wortelopdrukproblematiek (voorkomen), vervangen van de verharding rond de boom door groen of beplanting (omvormen). Bij het toepassen van wortelfolie dient te worden vermeld dat voorkomen moet worden dat dit rond het gehele wortelpakket wordt toegepast, want dan bestaat de kans dat de wortels onvoldoende ruimte tot hun beschikking hebben. Het toepassen van geleidingsschermen biedt wel een oplossing, omdat de wortels zich dan in de lengterichting van de schermen kunnen ontwikkelen.

Beleid t.a.v. wortelopdrukproblematiek:

- In principe wordt geprobeerd de verharding rond de boom te vervangen door groen of beplanting (omvormen). Het kappen van oppervlakkige wortels en daarna het repareren van de bestrating wordt alleen ingezet als noodoplossing;
- Bij nieuwe inrichtingsituaties worden voorzieningen getroffen die wortelopdruk voorkomen, zoals in de lengterichting geplaatste wortelfolie.
- Bij het aanplanten van nieuwe bomen moet wortelopdruk meegenomen worden in de soortkeuze en de manier waarop de groeiplaats wordt ingericht.
- Bij herinrichtingen worden wortelopdrukproblemen in kaart gebracht. Als dit probleem zich voor doet en de bomen verkeren in een goede conditie, wordt een voorstel uitgewerkt met behoud van bomen.

Onderhoud van bomen

Om het bomenbestand kwalitatief zo te houden of te verbeteren is een zorgvuldig beheer nodig. Het belangrijkste onderhoud aan bomen bestaat uit de snoei van bomen. Vanuit de boom gezien is snoei geen noodzakelijke beheermaatregel. Snoei van bomen is alleen nodig om hinderlijke takken en laaghangende takken te verwijderen. Bij snoei gaat het om het vrijhouden van obstakels (tramleidingen, gevels, doorgaand verkeer), het verwijderen van dood hout en de esthetiek van de bomen. Begeleidings snoei in de jeugdfase voorkomt dat probleemtakken zich ontwikkelen die op latere leeftijd alsnog moeten worden verwijderd. In principe wordt dan ook het meeste onderhoud bij bomen gedaan in de beginfase. Naarmate de boom ouder wordt neemt de zorg af. Aan het einde van de levenscyclus van een boom, zodra het verval intreedt, neemt de zorg voor de boom weer toe.

Het onderhoud aan stadsdeelbomen wordt aanbesteed volgens de landelijke toegepaste RAW-systematiek. Het onderhoud is vooral gericht op het zoveel mogelijk behoud van de natuurlijke kroonvorm. Bedrijven die dit werk uitvoeren moeten beschikken over een groenkeurmerk. Dit garandeert dat het werk door deskundige boomverzorgers wordt uitgevoerd.

Bij ernstige overlast/hinder of als boomwortels ernstig beschadigd zijn, wordt soms de kroon sterk gesnoeid tot op de hoofdstam, het zogenaamde kandelaberen. Enkele zware takken van ca. één meter blijven staan. De praktijk leert dat dergelijke ingrepen altijd een negatieve invloed hebben op de conditie van de boom en dat er extra onderhoud nodig blijft. Kandelaberen wordt daarom alleen als noodmaatregel toegepast.

Beleid t.a.v. onderhoud van bomen:

- De nadruk van snoei bij bomen ligt in de jeugdfase. Snoei van oudere bomen wordt alleen toegepast ter bestrijding van hinderlijke situaties.
- Het kandelaberen van bomen wordt alleen uitgevoerd als noodmaatregel.
- Het onderhoud aan bomen wordt uitgevoerd door erkende bedrijven die beschikken over een landelijk groenkeurmerk, waaruit blijkt dat ze voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen en niveau van uitvoeren.

Ziekten en plagen

Bomen kunnen gevoelig zijn voor ziektes en plagen. Op dit moment is door de centrale stad voor twee ziektes/plagen (iepziektebestrijding, en eikenprocessierups) een aanpak vastgesteld. Voor de bestrijding van de iepziekte zijn beheertaken ondergebracht bij het stadsdeel.

Iepziekte

Zoals in hoofdstuk 2 is toegelicht (gemeentelijk beleid), is de aanpak van iepziektebestrijding juridisch geregeld in de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) van de Gemeente Amsterdam en voor bewoners en gebruikers van Amsterdam omschreven in de brochure 'Iepen en iepziekte in volkstuinparken'. Belangrijkste aspect is dat zieke iepen binnen tien dagen verwijderd moeten worden en direct ter plaatse moeten worden ontbast. Gesteld kan worden dat particulier broedhout een extra bedreiging vormt voor het iepenbestand in het stadsdeel. Zieke iepen bij particulieren worden daarom op kosten van het stadsdeel verwijderd. De samenwerking tussen de stadsdelen en de centraal gecoördineerde aanpak blijkt zeer efficiënt en effectief te zijn.

Beleid t.a.v. iepziektebestrijding

- Iepziektebestrijding vindt plaats volgens het gemeentelijk beleid;
- Het stadsdeel draagt de kosten voor het onschadelijk maken van zieke iepen (het kappen, ontbasten en afvoeren) van zowel openbare als particuliere iepen;
- De verwijdering van zieke iepen wordt uitgevoerd door gecertificeerde verwerkingsbedrijven.

Boomspiegels / boomrondjes

De (zichtbare) boomspiegel/boomrondje is het onverharde stuk grond rond de stam van de boom. Boomspiegels worden vaak door bewoners in gebruik genomen, door het plaatsen van beplanting en hekjes. Inrichting van de boomspiegel kan een bijdrage leveren aan het vergroenen van de straat. Bovendien leveren ze, net als geveltuinen, een positieve bijdrage aan sociale contacten in de buurt. Afspraken met bewoners over het onderhoud voorkomt dat boomspiegels verrommelen en dat boomspiegels onnodig geschoffeld worden. Er bestaan echter veel misverstanden over de gevolgen van het beplanten van deze boomspiegels. Natuur- en milieuteams kunnen een actieve rol vervullen bij het adviseren over het beplanten van boomspiegels. De Werkgroep Boomadaptatie van het Wijkcentrum Ceintuur heeft aangeboden de registratie van boomspiegelplantjes op zich te nemen. Dit gaat gebeuren door middel van een formulier, dat lijkt op het aanvraagformulier voor een geveltuin.

Het beplanten van de boomspiegels hoeft geen belemmering op te leveren voor de boom, mits dit op de juiste wijze gebeurt. Alleen bij jonge bomen (jonger dan vijf jaar) kan beplanting van de boomspiegel groeistagnatie opleveren en moet de boomspiegel vrij blijven van beplanting. In de praktijk zullen veelal bomen ouder dan vijf jaar worden geplant. Om ervoor te zorgen dat deze bomen goed kunnen aanslaan, mag de boomspiegel pas na één jaar na aanplant worden beplant.

Ophogingen van de grond rond de bomen vergroot de kans op inrotten van de stam en het belemmert jonge bomen in hun ontwikkeling. Het beplanten van de boomspiegels, waarbij de grond maximaal 5 cm wordt opgehoogd levert geen problemen op. Op die manier krijgen de plantjes goede omstandigheden om te groeien en leidt het niet tot overlast voor de boom. Het boomspiegelplantje mag omsloten worden met een onopvallend, laag en transparant hekje, mits dit niet tot een rommelig straatbeeld leidt. Hierover moet worden afgestemd met de wijkmanager. Het plaatsen van planken of banden rond de stam om een verhoogde plantbak te creëren zijn niet toegestaan.

Om belemmering van werkzaamheden aan de boom en inspecties van de boom te voorkomen mogen alleen kleine planten worden geplant. Hierover dient contact te worden opgenomen met de wijkmanager. Het planten van grote planten, klimplanten of struiken is niet toegestaan. Indien er sprake is van een situatie waar werkzaamheden en inspecties belemmerd worden, de veiligheid in het geding is of er sprake is van slecht onderhoud of een calamiteit, behoudt het stadsdeel zich het recht om de beplanting te verwijderen.

Beleid t.a.v. boomspiegels/boomrondjes

- Boomspiegels/rondjes van jonge bomen mogen pas na vijf jaar worden beplant;
- Boomspiegels/rondjes van meer dan vijf jaar oude bomen, mogen na één jaar worden beplant;
- Boomspiegels/rondjes van bomen in klinkerverharding of tegels (niet in gazon) mogen beplant worden met kleine planten.
- Het planten van grote planten, klimplanten of struiken in de boomspiegel/boomrondje is niet toegestaan.
- De beplanting rond de boom dient goed te worden onderhouden;
- Voor het planten en onderhoud mag alleen klein tuingereedschap worden gebruikt;
- De grond rond de boom mag maximaal 5 cm worden opgehoogd;
- De boomspiegel/boomrondje mag omsloten worden met een onopvallend, laag en transparant hekje, hierover moet worden afgestemd met de wijkmanager.

Bomenbeheerplan

Op dit moment beschikt stadsdeel Zuid niet over een Bomenbeheerplan. Voor zorgvuldig en goed beheer en onderhoud is het wenselijk om (jaarlijks) een bomenbeheerplan op te stellen. Het beheer en onderhoud is erop gericht de huidige kwaliteit van het bomenbestand te waarborgen.

In een bomenbeheerplan worden vervangingsstrategieën voorgesteld. Bij kapaanvragen kan hier op worden teruggegrepen. In het beheerplan kunnen locaties of straten worden genoemd waar bomen in een dermate slechte conditie verkeren dat ze zich slecht ontwikkelen. Bij de eerst volgende herprofilering worden deze bomen vervangen volgens de vastgestelde vervangingsstrategieën.

Een aantal boomsoorten worden schaars (bijv. monumentaal iep). Het is daardoor onmogelijk om deze boomsoorten in het gehele stadsdeel te handhaven. Om deze typerende bomensoorten niet uit het straatbeeld van het stadsdeel te verliezen kan in een bomenbeheerplan een aantal straten/locaties worden aangewezen waar deze boomsoorten gehandhaafd blijven.

Beleidsregel t.a.v. het bomenbeheerplan:

- Het stadsdeel stelt bomenbeheerplannen op, waarin onder andere vervanging en behoud van specifieke boomsoorten wordt uitgewerkt.

3.5 Regelgeving, vergunningverlening en handhaving

Het beleid en de beleidsregels ten aanzien van regelgeving, vergunningverlening en handhaving vloeit voort uit de '*Bomenverordening stadsdeel Zuid 2012*'. De bomenverordening bepaalt onder andere dat voor het vellen van een 'houtopstand' een kapvergunning moet worden aangevraagd.

Bomenverordening stadsdeel Zuid 2012

De definitie van houtopstand in de nieuwe bomenverordening is:

Eén of meerdere levende bomen, hakhout, heesters of struiken, boomvormers of andere houtachtige gewassen die onderdeel uitmaken van een houtwal, een grotere (lint)begroeiing van heesters en struiken of een beplanting van bosplantsoen met een omtrek van de stam van minimaal 31 centimeter, gemeten op 130 centimeter hoogte boven het maaiveld, gemeten langs de stam; in geval van meerstammigheid geldt de omtrek van de dikste stam.

Dit betekent dat voor het kappen van bomen die op 130 cm hoogte boven het maaiveld een stamomtrek hebben van 31 cm of meer een vergunning moet worden aangevraagd.

De '*Bomenverordening stadsdeel Zuid 2012*' sluit in grote lijnen aan op de model bomenverordening van de centrale stad. De begripsomschrijvingen komen grotendeels overeen en de beide verordeningen kennen grote overeenkomsten. Maar de stadsdeelverordening wijkt ook op enkele onderdelen af. De bomenverordening van Zuid kent op enkele punten een iets andere opbouw en in de verordening van Zuid is niet de definitie 'beschermwaardige houtopstanden' maar 'monumentale houtopstanden' opgenomen. Onder andere vanuit de goede ervaringen met de bomenverordening Stadsdeel Zuid 2010 en de wens de werkprocessen in het stadsdeel te verbeteren en handhaafbaar beleid op te stellen is voor deze afwijkingen gekozen.

Kapvergunning - weigeren of verlenen

Op grond van artikel 5 van de bomenverordening kan het dagelijks bestuur de kapvergunning weigeren of onder voorschriften verlenen in het belang van natuur- en milieuwwaarden, landschappelijke waarden, cultuurhistorische waarden, waarden van stadsschoon en waarden van recreatie en leefbaarheid.

Bij de beoordeling van een vergunningaanvraag raadpleegt het dagelijks bestuur de lijst met monumentale houtopstanden. Voor het vellen van de op deze lijst geregistreerde houtopstanden wordt in beginsel geen vergunning verleend, tenzij sprake is van een ernstige bedreiging van de (verkeers)veiligheid, noodtoestand of andere zwaarwegende belangen. Het dagelijks bestuur besluit niet over het afgeven van een omgevingsvergunning (voor kap) voor een monumentale boom alvorens de Adviescommissie Monumentale Bomen over de aanvraag is gehoord. (Voor de volledige tekst wordt verwezen naar de bomenverordening).

Criteria om een kapvergunning te kunnen weigeren

De beoordeling van een kapaanvraag moet consequent en goed gemotiveerd zijn. Bovendien moet de beoordeling voor iedereen inzichtelijk zijn. De beoordeling van een kapaanvraag vindt plaats aan de hand van een standaard beoordelingsformulier en wordt voorzien van een advies van de boomdeskundige van het stadsdeel. In specifieke gevallen kan de boomdeskundige van het stadsdeel om extern advies vragen.

In de bomenverordening zijn de weigeringsgronden opgenomen. Door de weigeringsgronden nader uit te werken ontstaat meer duidelijkheid over wat hier precies mee bedoeld wordt. Hieronder zijn de weigeringsgronden opgesomd met daarbij een toelichting wat hier onder verstaan kan worden en waar men aan moet denken bij deze waarden. Het zijn gronden waarop de kapvergunning kan worden geweigerd.

Beleidsregels t.a.v. weigeringgronden:

1. Natuur- en milieuwaarden van de boom. Hiervan is sprake als:
 - de boom een schuil- en broedplaats biedt aan fauna;
 - de boom foerageergelegenheid biedt aan fauna;
 - de boom huisvesting biedt aan beschermende flora;
 - de boom van belang is voor de waterhuishouding en het microklimaat;
 - de boom onderdeel vormt van een belangrijke natuurlijke verbindingszone.
2. Landschappelijke waarden; Hiervan is sprake als:
 - de boom onderdeel vormt van een (ecologische) verbindingszone.
3. Cultuurhistorische waarden; hiervan is sprake als:
 - de boom beschreven is als cultuurhistorisch, dan wel een onderdeel vormt van een andere structuur met cultuurhistorische elementen.
4. Waarden van stadsschoon. Hiervan is sprake als;
 - de boom onderdeel is van een rijksmonument (bijvoorbeeld het Vondelpark);
 - de boom onderdeel is van de Hoofdbomenstructuur;
 - de boom bijzonder is vanwege zeldzaamheid in hoogte, dikte, vorm, leeftijd en soort;
 - de boom karakteristiek is voor een plek;
 - de boom onderdeel vormt van andere stedelijke structuur.
5. Waarden van recreatie en leefbaarheid, hiervan is sprake als:
 - de boom onderdeel is van een fiets- en wandelroute;
 - de boom van belang is voor de kwaliteit van de leefomgeving in de omgeving.

NB.: Bovenstaande opsomming is niet uitputtend. Bij beoordelingen van kapaanvragen is altijd sprake van maatwerk per situatie.

Kapvergunningsaanvragen van particulieren betreffen vaak overlastsituaties, in het bijzonder lichtbeneming, schade aan het perceel, herinrichtingen en situaties waarbij de boom te groot wordt voor de standplaats of bebouwing van het perceel. Bij aanvragen waar het om daglichtbeneming gaat, betreft het meestal situaties met een verminderde lichtinval in de woning of de tuin. Vaak gaat het dan om een beperkt deel van de dag dat er minder licht in de woning of de tuin toetreedt. Bovendien staan bomen 'slechts' vijf maanden in blad, waardoor het op jaarbasis maar om een beperkte periode van 'overlast' gaat. Naast de beleving van overlast heeft schaduwwerking ook een positieve werking; het zorgt voor verkoeling in de tuin en de stad op zonnige dagen. Voor het beoordelen van kapaanvragen voor lichtbeneming is het daarom van belang om de mate van overlast te bepalen. Kapaanvragen met als reden verminderde daglichttoetreding worden in beginsel geweigerd, tenzij er aantoonbaar zwaarwegende belangen aangevoerd worden. Bij het beoordelen van een aanvraag omgevingsvergunning voor kap waarbij overlast van daglichtbeneming is aangegeven, is een uitvoerige onderbouwing nodig die ingaat op de zwaarwegende belangen.

Vrucht- en bladval behoort bij het normale groeiproces van een boom. Enige mate van deze vorm van overlast hoort bij bomen. In relatie tot vrucht- en bladval zal alleen om veiligheidsredenen of gevaarstelling (gladheid) een kapvergunning worden verstrekt. Een voorbeeld van overlast is honingdauw. Honingdauw is een kleverige substantie die wordt afgescheiden door bladluizen. Tuinmeubilair en auto's worden door deze afscheiding van luizen vervuild en het is lastig te verwijderen. Deze luizen bevinden zich vooral in linden en esdoorns. Bij ernstige overlast door luizen kan een extra schoonmaakactie van de openbare ruimte (schoonspuiten van de straat) uitkomst bieden. Overlast door luizen is in beginsel geen reden om over te gaan tot kap van bomen. Daarvoor is de overlast te tijdelijk van aard.

Tot slot wordt ondermijning van panden en schuurtjes nog wel eens als argument gebruikt voor een kapaanvraag. In de praktijk ligt de oorzaak veelal elders of betreft het een gelegenheidsargument. Een bodem- en bewortelingsonderzoek biedt in dit geval uitsluitel over de oorzaak en maakt in deze situaties onderdeel uit van kapaanvraag. Het dagelijks bestuur kan op deze manier een zorgvuldige afweging maken of kap gerechtvaardigd is.

Beleidsregels t.a.v. criteria om een vergunning te kunnen weigeren:

- Het enkele feit van daglichtbeneming, vrucht-, zaad- en bladval, is geen reden om een kapvergunning af te geven, tenzij er zwaarwegende redenen aangevoerd worden.
- Overlast door luizen is in beginsel geen reden om een kapvergunning af te geven.
- Om vast te stellen of boomwortels schuurtjes of panden ondermijnen moet een bodem- en bewortelingsonderzoek worden ingediend. Onderdeel hiervan is of de beworteling de oorzaak is van het ondermijnen.

Redenen om een vergunning te verlenen

Er zijn ook gegronde reden om een kapvergunning te verstrekken. Een kapvergunning kan om de volgende reden verleend worden:

1. Ten behoeve van de duurzame instandhouding van een (monumentale) groenstructuur;
2. Vanwege veiligheidsredenen; hiervan is sprake als:
 - de boom onomkeerbaar ziek is, bijvoorbeeld bij een aantasting van houtparasitaire zwammen;
 - de situatie noodkap vereist (besmettelijke ziekte of omvalgevaar);
3. De boom veroorzaakt aantoonbare schade aan bebouwing of riooltracés/huisaansluitingen;
4. De boom wordt te groot voor de tuin;
Of een boom te groot wordt, hangt van veel factoren af, zoals boomsoort, standplaatssituatie en omgevingsfactoren. Hier is geen criterium of maatstaf voor te geven. Dit wordt bepaald door de boomdeskundige van het stadsdeel die de kapaanvraag vakinhoudelijk beoordeeld.
5. De boom verkeert in een onomkeerbaar slechte conditie;
6. De boom wordt verplant;
7. Vanwege ruimtelijke ontwikkelingen.

Bovenstaande lijst is niet uitputtend, maar is tevens als voorbeeld bedoeld. Bij beoordelingen van kapaanvragen is altijd sprake van maatwerk per situatie.

Herplantplicht

Aan het verlenen van een kapvergunning kan een voorschrift tot herplant verbonden worden. Er wordt in principe één op één herplant (principe 'behoud, tenzij...'). De boomdeskundige van het stadsdeel bepaalt (zo mogelijk op basis van de bomentoets) of herplant mogelijk en wenselijk is. Als herplant niet mogelijk is of onvoldoende compensatie kan bieden voor de aantasting van de boomwaarden (artikel 5, eerste lid van de Bomenverordening Stadsdeel Zuid 2012) kan aan de kapvergunning het voorschrift worden verbonden, dat de houtopstand niet mag worden geveld voordat de herplantwaarde van de boom in het bomenfonds (bestemmingsreserve Herbeplanting Bomenverordening) is gestort. Deze herplantwaarde wordt berekend conform de landelijk toegepaste rekenmethode van de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen (NVTB). Dit bedrag wordt gestort in de bestemmingsreserve Herbeplanting Bomenverordening. Gelden uit deze bestemmingsreserve mogen worden gebruikt voor in stand houding en uitbreiding van de in het stadsdeel bestaande houtopstanden.

Als er aan de kapvergunning herplant wordt verbonden wordt de grootte van de te (her)planten boom aangegeven, gecombineerd met de termijn waarbinnen de boom herplant moet worden.

Particulieren die een kapaanvraag indienen krijgen veelvuldig een plicht tot herplanten opgelegd. Om te controleren of aan de verplichting tot herplant is voldaan is het nodig om de situatie ter plaatse te controleren. Helaas zijn niet alle privé-terreinen makkelijk toegankelijk. Een machtiging tot binnentreden (politie) is nodig om een woning binnen te treden als een persoon niet meewerkt en te controleren of herplant is uitgevoerd.

Beleidsregels t.a.v. herplantplicht:

- Een boom wordt in principe één op één herplant. Het is aan de boomdeskundige om het Dagelijks Bestuur hierin te adviseren.
- Als herplant niet mogelijk is of onvoldoende compensatie biedt, dan kan de herplantwaarde worden berekend en gestort worden in het bomenfonds.
- Herplant moet periodiek gecontroleerd worden; dit kan door de bomendeskundige worden gedaan.

Noodkap

Als van ernstige bedreiging van de (verkeers-) veiligheid sprake is, indien een noodtoestand ontstaat of wanneer van andere zwaarwegende belangen sprake is, kan het dagelijks bestuur mondeling toestemming geven voor kap. Deze mondelinge toestemming moet zo snel mogelijk in een beschikking worden vastgelegd zodat belanghebbenden de mogelijkheid wordt geboden hiertegen alsnog bezwaar te kunnen maken.

Verenigingen of stichtingen werkzaam binnen het stadsdeel die de bescherming van bomen statutair als doelstelling hebben worden schriftelijk op de hoogte gebracht van een noodkap. Bij noodkap van een Monumentale houtopstand zal contact worden opgenomen met de Adviescommissie Monumentale houtopstanden. Deze procedure is opgenomen in de bomenverordening.

Illegale kap

Met betrekking tot het illegaal 'kappen' van bomen, wordt door bij het bepalen van de strafmaat onderscheid gemaakt tussen particulieren en bedrijven. De reden voor dit verschil is dat voor bedrijven een hogere zorgplicht geldt. Het bepalen van de strafmaat is een bevoegdheid van het Openbaar Ministerie.

Indien illegale kap wordt geconstateerd kan het dagelijks bestuur, op basis van artikel 7 van de bomenverordening de eigenaar van de grond aanschrijven om tot herplant over te gaan, overeenkomstig de door hem te geven aanwijzingen. Daarbij kan worden bepaald binnen welke termijn en op welke wijze niet geslaagde herplanting moet worden vervangen. In het voorschrift tot herplant wordt aangegeven tot welke ordeklasse van grootte het type boom minimaal moet behoren, welke stamomtrek de boom tenminste moet hebben en de termijn waarbinnen herplant moet plaatsvinden. Indien de illegale kap niet door herplant kan worden gecompenseerd wordt overgegaan tot het opleggen van een plicht tot financiële compensatie. Het te compenseren bedrag wordt bepaald volgens de richtlijnen van de NVTB. De bedragen gestort in het bomenfonds mogen worden gebruikt voor het handhaven en uitbreiden van het bomenbestand in het stadsdeel.

Op basis van artikel 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is het illegaal vellen van een houtopstand (illegale kap) een economisch delict, als bedoeld in artikel 1a van de Wet op de Economische Delicten (WED). De Buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) van het stadsdeel die zijn aangewezen voor het domein II, waarbinnen het mogen optreden bij illegale kap valt, zullen de illegale kap handhaven en dit op basis van de WED beboeten.

Schade aan bomen

Als bomen zonder omgevingsvergunning voor kap ernstig beschadigd raken is er sprake van illegale kap. Ook het meer dan 20% snoeien zonder vergunning wordt in deze gezien als illegale kap. Dit voorkomt dat door ingrijpende snoei bomen ernstig worden verminkt of sterven. Schade aan bomen wordt in beginsel verhaald op de veroorzaker. Hiervoor wordt een schaderapport opgesteld door een geregistreerde boomtaxateur. Het verlies aan de waarde wordt conform het landelijke rekenmodel van de NVTB opgesteld.

Beleid t.a.v. illegale kap:

- Illegale kap wordt op basis van WED beboet;
- Schade aan bomen wordt verhaald op de veroorzaker;
- Schadeberekeningen worden volgens de richtlijnen van de NVTB opgesteld.

Bijlagen

1^e 2^e en 3^e grootte bomen:	Uiteindelijk formaat van de bomen. 1 ^e grootte: 12 meter en hoger, 2 ^e grootte: 6 tot 12 meter, 3 ^e grootte: tot 6 meter.
Beheerplan:	Een plan waarin op samenhangende wijze de instandhouding en het onderhoud van een groep bomen in een nader omschreven gebied is vastgesteld door het dagelijks bestuur.
Bomenfonds:	Een budgetnummer op de jaarbegroting van het stadsdeel Amsterdam Zuid waarop bedragen worden gestort ingevolge artikel 6, derde lid van de bomenverordening Stadsdeel Zuid 2012. De bedragen gestort in het bomenfonds mogen worden gebruikt voor het handhaven en uitbreiden van het bomenbestand in het stadsdeel.
Bomentoets:	Een inventarisatie van alle bomen in het eerste stadium van de planvorming met als doel om te beoordelen of de bomen op basis van de kwaliteit en de boomwaarden, zoals genoemd in artikel 7.1 van de Bomenverordening of het wenselijk om de bomen te laten staan, te verplanten of te kappen.
Bomenverordening:	Leidend document met procedures en regelgeving omtrent bomen in Stadsdeel Zuid.
Boomdeskundige:	Iemand die door beroep of studie in het bijzonder bevoegd is tot het beoordelen van een zaak met betrekking tot bomen.
Boomspiegel:	Het onverharde stuk grond rond de stam van de boom in verharding.
Eigenaar:	Degene die krachtens zakelijk recht of krachtens publiekrechtelijke bevoegdheid gerechtigd is over de houtopstand te beschikken.
Herplantplicht:	Door het dagelijks bestuur opgelegde verplichting om na het illegaal vellen van een boom nieuwe boom(en) te planten.
Herplantwaarde:	De prijs die voor een zelfde boom of houtopstand in het vrije handelsverkeer moet worden betaald, zoals vastgesteld door een beëdigd boomtaxateur;
Houtopstand:	Eén of meerdere levende bomen, hakhout, heesters of struiken, boomvormers of andere houtachtige gewassen die onderdeel uitmaken van een houtwal, een grotere (lint)begroeiing van heesters en struiken of een beplanting van bosplantsoen met een omtrek van de stam van minimaal 31 centimeter, gemeten op 130 centimeter hoogte boven het maaiveld, gemeten langs de stam; in geval van meerstammigheid geldt de omtrek van de dikste stam.
Hoofdbomenstructuur:	De beeldbepalende en waardevolle beplanting in de parken en langs de belangrijke stedenbouwkundige lijnen.
Inboeten:	Het opnieuw inplanten van bomen op plaatsen waar bomen zijn weggevallen.
Kandelaberen:	Het tot op de oude snoeiplaats verwijderen van uitgelopen takhout bij knobomen of leibomen als periodiek noodzakelijk onderhoud; het rigoreus snoeien van takken tot op de stam of grote gesteltakken, indien een situatie dit noodzakelijk maakt.
Kroonprojectie:	Projectie van de rand van de boomkroon op de bodem.

Monumentale boom:	Boom die voorkomt op de lijst Monumentale houtopstanden als genoemd in artikel 8 van de 'Bomenverordening Stadsdeel Zuid 2012'.
Natuurtoets:	Onderzoek waarbij wordt nagegaan of er van een geplande ruimtelijke ingreep negatieve gevolgen voor beschermde dier- of plantensoorten te verwachten zijn.
Noodkap:	Kap van een boom in geval van acuut gevaar voor de omgeving.
Ontbasten:	Het verwijderen van de bast na het kappen van een boom.
Plantgat:	Gat in de grond waarin de boom geplant wordt.
RAW-systematiek:	Veelgebruikte standaardmethode voor het opstellen van bestekken in de grond-, water- en wegenbouw.
Snoeien:	Het selectief terugsnijden van houtige delen van een boom.
Toekomstverwachting:	De verwachte minimaal te bereiken leeftijd van een boom.
Vellen:	Kappen, het snoeien van meer dan 20 procent kroonvolume, rooien, met inbegrip van verplanten, alsmede het verrichten van handelingen, zowel boven- als ondergronds, die de dood of ernstige beschadiging of ontsiering van houtopstand ten gevolge kunnen hebben;
Wortelgestel:	Het gehele ondergronds groeiende deel van een boom.
Wortelopdruk:	Het opdrukken van bestrating door de diktegroei van boomwortels.
Wortelzone:	Deel van de bodem dat door een boom doorworteld is.

Bomenbeleid is een zaak van veel verschillende bestuurslagen. Van de Flora- en Faunawet en het structuurplan tot concreet beleid over de openbare ruimte en ziekten- en plagenbestrijding. Deze (beleids)documenten zijn kaderstellend voor de vormgeving van het bomenbeleid op stadsdeelniveau. In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van het vigerende beleid ten aanzien van bomen.

Rijksbeleid en wetgeving**Flora en Faunawet**

Bomen en Rijksbeleid ontmoeten elkaar in de Flora en Faunawet (sinds april 2002 van kracht). De Flora- en Faunawet voorziet in de bescherming van planten en diersoorten. Het uitgangspunt is een wettelijk verbod op het doden van een aantal dieren en planten. Ook is het niet toegestaan de leefgebieden van deze dieren en planten te verstoren. De Algemene inspectiedienst (AID) zorgt voor de naleving van deze wet.

Bij ruimtelijke ingrepen moet rekening worden gehouden met beschermde planten- en diersoorten. Dit houdt in dat in beginsel alle handelingen ten aanzien van beschermende dieren en planten verboden zijn. In dit kader is een natuurtoets noodzakelijk. Indien uit de natuurtoets blijkt dat strikt beschermde soorten binnen het plangebied voorkomen, is voor het uitvoeren van de ingreep een ontheffing van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Via de natuurtoets kan worden voorgesteld om compenserende of mitigerende maatregelen te treffen om het leefgebied van een bepaalde diersoort te beschermen. Het kappen van bomen kan een schadelijke handeling zijn, bijvoorbeeld als het om een vleermuizenverblijf gaat.

Bij kap van bomen zijn burgers en vergunningverleners zich niet altijd bewust van het feit dat verlening van een kapvergunning nog niet betekend dat de boom direct gekapt mag worden. Daartoe kunnen aan de omgevingsvergunning voor kap ter bescherming van in en rond de houtopstand voorkomende flora en fauna, voorschriften worden verbonden. Bewoners en bedrijven moeten hiervan tijdig op de hoogte worden gesteld om conflicten te voorkomen.

De gemeente Amsterdam heeft de Amsterdamse gedragscode Flora- en Faunawet opgesteld. Zie hiervoor de informatie bij gemeentelijk beleid.

Boswet

De Boswet (in werking gestreden in juli 1961) heeft tot doel om bossen te beschermen. Onder de Boswet vallen alle beplantingen van bomen groter dan 1000 m² en rijbeplantingen van meer dan 20 bomen.

Alleen bos dat buiten de bebouwde kom ligt valt onder de Boswet. Binnen stadsdeel Zuid valt het Amsterdamse Bos onder de boswet. Het Amsterdamse Bos is officieel onderdeel van stadsdeel Zuid, maar het beheer van dit gebied is overgedragen aan de afdeling Amsterdamse Bos van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling.

Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) – Omgevingsvergunning

De Wabo is in werking getreden op 1 oktober 2010. In de Wabo zijn de documenten samengevoegd die nodig zijn als een burger of een bedrijf op een bepaalde plek iets wil gaan slopen, (ver)bouwen, oprichten of gaan gebruiken. Door de samenvoeging zijn meerdere vergunningen, ontheffingen en meldingen (toestemmingen) geïntegreerd tot één vergunning: de omgevingsvergunning.

Ook de kapvergunning is onderdeel van de omgevingsvergunning. Dit laat onverlet dat er voor elke vergunning en ontheffing nog wel een aparte wettelijke basis blijft bestaan. Het blijft dus noodzakelijk een actuele en heldere Bomenverordening te hebben.

Wet samenhangende besluiten

Op 1 juli 2008 is de Wet samenhangende besluiten Awb in werking getreden. Met deze aanvulling op de Awb wordt ernaar gestreefd om de kwaliteit van de dienstverlening door de overheid te verbeteren en het bestuursrecht slagvaardiger te maken. De wet bevat een informatieverplichting en een coördinatieregeling.

De informatieverplichting betekent dat een aanvrager van een besluit zo goed mogelijk wordt geïnformeerd over eventuele andere besluiten die moeten worden aangevraagd, zoals een kapvergunning, om de beoogde activiteit te kunnen verrichten. Het gaat hier om een inspanningsverplichting van het bestuursorgaan en niet om een resultaatsverplichting.

De coördinatieregeling zorgt ervoor dat besluitvorming bij verschillende aanvragen van dezelfde aanvrager worden gecoördineerd, inclusief eventuele bezwaar- en beroepsprocedures. De wet voorziet in een bundeling van de te volgen procedures.

Gemeentelijk beleid

Structuurvisie Amsterdam 2040

De gemeente Amsterdam heeft in februari 2011 de 'Structuurvisie Amsterdam 2040 - Economische sterk en duurzaam' vastgesteld.

Hoofdgroenstructuur

Onderdeel van de structuurvisie is de Hoofdgroenstructuur (HGS). De HGS bestaat uit een aantal waardevolle groengebieden en parken in Amsterdam die behouden moeten blijven. De hoofdgroenstructuur omvat de minimaal benodigde hoeveelheid groen die Amsterdam wil borgen, bestaande uit gebieden die waardevol zijn voor de stad en de metropool, omdat zij een onmisbare functie vervullen voor groene recreatie, verbetering leefklimaat, waterhuishouding, hittedemping, verbetering luchtkwaliteit, biodiversiteit en voedselproductie. Behoud van cultuurhistorische waarden en een gevarieerd totaalaanbod aan groen zijn belangrijke aspecten. Ingrepen in de Hoofdgroenstructuur worden op inpasbaarheid beoordeeld. De beoordelingscriteria zijn uitgewerkt per groentype. Afhankelijk van het groentype is uitgewerkt welke ingrepen wel/niet zijn toegestaan. De Technische Adviescommissie HGS (TAC) wordt geraadpleegd, zodra er ruimtelijke ingrepen plaatsvinden in deze groengebieden. De Technische Adviescommissie brengt hierover advies uit.

Kaart: Hoofdgroenstructuur (groentypen) – uitsnede stadsdeel Zuid

Gewenste hoofdbomenstructuur

Een beeldbepalende boombeplanting is een belangrijk onderdeel van de Amsterdamse openbare ruimte. De continuïteit en samenhang in deze beplantingen maakt doorgaande routes en stedenbouwkundige lijnen herkenbaar en zorgt voor een aangename, groene omgeving. Vooral om deze reden is in de structuurvisie een Hoofdbomenstructuur (HBS) ontwikkeld. De HBS biedt ook aanknopingspunten voor uitbreiding en herstel van het bomenbestand, en voor eenheid of

juist verscheidenheid. Amsterdam is vanouds een bomenstad. Vanaf de 16^e eeuw maken bomen deel uit van de stedenbouwkundige opzet. De Amsterdamse boombeplanting is met 400.000 laan- en straatbomen omvangrijk en beeldbepalend. Uniek in de wereld is dat nagenoeg elke straat of gracht is beplant met bomen en de stad zich dus kan profileren als groene metropool.

Kaart: Gewenste hoofdbomenstructuur – uitsnede stadsdeel Zuid

Op de kaart 'Gewenste hoofdbomenstructuur' staan de beeldbepalende boombeplantingen aangegeven waarvan de continuïteit op centraal stedelijk niveau belangrijk is. Deze bomenlijnen staan langs de hoofdnetten, waterwegen, dijken of historische verkavelingspatronen. Ze volgen recreatieve fietsroutes en ecologische verbindingen.

Ecolint

Aan de zuidoostzijde van Amsterdam is door Waternet in samenwerking met de aangrenzende stadsdelen het ecolint aangelegd. De totale oppervlakte bedraagt 265.900 m². Het ecolint maakt deel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) uit het Natuurbeleidsplan. Het doel van het ecolint is tweeledig. De kwaliteit van de watersystemen in Amsterdam verbeteren; niet alleen de waterkwaliteit, maar ook de oevers en de waterbodem. Daarnaast verbindt het ecolint een aantal groengebieden. Kleine diersoorten kunnen zich zo langs het ecolint van het ene naar het andere groengebied verplaatsen.

Kaart: Ecologische structuur (structuurvisie Amsterdam 2040)– uitsnede stadsdeel Zuid

Het ecolint onderscheidt in stadsdeel Zuid zeven gebieden:

- 't Kleine Loopveld;
- De oevers van de watergang ten oosten van de Van der Boechorststraat;
- De oevers van de watergang ten noorden van de A.J. Ernststraat
- De oevers van de watergangen rondom het Amstelpark e.o.
- De oevers van de watergangen aan de noordzijde van het Gijsbrecht van Aemstelpark
- De westoever van de Amstel
- De groenstrook aan de zuid- en westzijde langs begraafplaats Zorgvlied.

Flora- en Faunawet - Amsterdamse gedragscode Flora- en Faunawet

De gemeente Amsterdam heeft in december 2009 de Amsterdamse gedragscode flora- en faunawet vastgesteld. Deze gedragscode heeft betrekking op beschermde inheemse planten- en diersoorten. Er geldt een vrijstelling van de gebodsbepalingen uit de Flora- en Faunawet als werkzaamheden plaatsvinden volgens de gedragscode. Als volgens de regels van de gedragscode wordt gewerkt hoeft niet meer voor elke ruimtelijke ontwikkeling en inrichtingsplan, beheer- of onderhoudshandeling een aparte ontheffing te worden aangevraagd. De noodzakelijke ontheffingen van het Ministerie van LNV voor de uitvoering van werkzaamheden zijn hierdoor alleen in uitzonderlijke gevallen nodig.

Amsterdam timmert aan de vloer

Met de nota 'Amsterdam timmert aan de vloer' (vastgesteld in 2001) tracht de stad de kwaliteit van de inrichting van de openbare ruimte te verbeteren. Behoud van doorgaande bomenlijnen in straten en aan kades is één van de uitgangspunten.

Verordening werken in de openbare ruimte

Op 1 oktober 2009 zijn de "Verordening werken in de openbare ruimte (WIOR) en de daarbij horende nadere regels in werking getreden. De WIOR bevat regels die moeten worden nageleefd bij de uitvoering van openbare werken. Zo regelt de WIOR dat de openbare ruimte na voltooiing van de werkzaamheden weer in de aangetroffen staat wordt teruggebracht. Kosten voor het herstel hiervan komen voor rekening van de opdrachtgever. Herstel van de infrastructuur reikt hier verder dan alleen herstel van het wegdek. Bij ingravingen in het plantsoen dient het groen weer hersteld te worden.

Voorts bepaalt de WIOR dat indien ten gevolge van werkzaamheden, niet zijnde gemeentelijke werkzaamheden, verplaatsing, wijziging of verwijdering van gemeentelijk eigendom noodzakelijk is dan wel ten behoeve van de werkzaamheden speciale voorzieningen getroffen dienen te worden, deze voor kosten van de opdrachtgever komen. Hieronder vallen ook groenvoorzieningen, zoals bomen.

Iepziektebeleid

In de gemeente Amsterdam staan ruim 75.000 iepen in meer dan 40 soorten. Nergens ter wereld staan zoveel iepen en soorten bij elkaar. Ook in Zuid staan veel iepen. De boom is gevoelig voor iepziekte en kan ook snel andere iepen besmetten.

De aanpak van iepziektebestrijding staat omschreven in de brochure 'Iepen en iepziekte in volkstuinparken' en is juridisch geregeld in de Algemeen Plaatselijke Verordening (APV) van de Gemeente Amsterdam. In de APV zijn algemeen verbindende voorschriften opgenomen met betrekking tot iepziekte. Dit betekent ondermeer dat zieke iepen binnen tien dagen verwijderd moeten worden. Iepen moeten direct en ter plaatse worden ontbast. Bij jonge bomen worden de stam en takken direct op de plek versnipperd. Bij oudere iepen, waarvan de stam te dik is om te versnipperen, geldt dat de bast ter plaatse wordt verwijderd. De ontbastte stam en de snippers zijn verder ongevaarlijk en kunnen voor andere doeleinden worden gebruikt, zoals voor snipperpaden en afrasteringpalen. Zieke iepen bij particulieren worden op kosten van het stadsdeel verwijderd. Per jaar worden er gemiddeld over heel Amsterdam vijfhonderd iepen ziek, vooral bij de stadsdelen die aan de rand van de gemeente liggen. Gesteld kan worden dat particulier broedhout (waaronder ook openhaardhout) een extra bedreiging vormt voor het

iepenbestand in het stadsdeel. Er worden regelmatig controles uitgevoerd naar zieke iepen. Gemeentelijke bomen worden meerdere keren per seizoen gecontroleerd. Bij het stadsdeel bekende particuliere iepen worden tweemaal per jaar door een extern bureau gecontroleerd.

Bestrijding eikenprocessierups (EPR)

Zoals de naam al zegt komt de EPR voor op eikenbomen. De EPR levert een probleem op voor de volksgezondheid. De brandharen (0,1 / 0,3 mm) van de rups zijn niet met het blote oog waarneembaar, maar kunnen ernstige irritaties veroorzaken, zoals jeuk en ontstoken slijmvliezen en hoge koorts. Niet alleen voor mensen, maar ook voor (huis)dieren kunnen de haren van de rups ernstige negatieve gevolgen hebben. De haren worden door de rups afgeschoten als deze zich bedreigd voelt en worden door de wind verspreid.

In 2009 is de rups voor het eerst in Amsterdam gesignaleerd. Als reactie hierop is het Plan van Aanpak 'Beheersing Eikenprocessierups' opgesteld door GGD Amsterdam, de Dienst Ruimtelijke Ordening (DRO) en het Groenoverleg Gemeente Amsterdam (GGA, waarin de stadsdelen vertegenwoordigd zijn).

De beheerder van het perceel of van de weg waar de besmette bomen staan, zijn verantwoordelijk voor de aanpak van de overlast als er een gezondheidsrisico is. Risicosituaties zijn bomen langs (openbare) gelegenheden waar veel voetgangers, fietsers en/of (huis)dieren komen.

Amsterdam heeft geen groot eikenbestand, maar ze staan wel vaak op risicovolle plekken. De beheersing van de overlast door de EPR wordt gedaan in afstemming tussen het GGD, de DRO, het GGA en de stadsdelen. De stadsdelen zijn uiteindelijk verantwoordelijk voor het beheersen van de overlast in het eigen stadsdeel. Particuliere boomeigenaren waarin de EPR is geconstateerd kunnen zich richten tot de GGD. De gemeente zorgt dan voor een verantwoorde bestrijding van de rupsen en/of nesten en neemt de kosten voor haar rekening.

De meldingen worden centraal geregistreerd, door de GGD (meldpunt voor EPR) of de beheerders. Een (externe) inspecteur beoordeelt of de boom behandeld moet worden. Op plaatsen waar veel ongemak van de haren kan ontstaan, wordt geprobeerd de plaag op een milieuvriendelijke manier zo vroeg mogelijk te bestrijden. Dit kan door het bespuiten van het jonge blad met biologische middelen (waardoor de rups wordt gedood na het eten van het jonge blad) of door middel van het opzuigen van de rupsen en nesten. Deze werkzaamheden worden door gespecialiseerde bedrijven uitgevoerd. Daarnaast vormt communicatie over de (mogelijke) aanwezigheid van de EPR in een gebied en de consequenties voor de gezondheid onderdeel van het proces.

Puccinimethode

De afgelopen jaren is er steeds meer aandacht gekomen voor de openbare ruimte. Er wordt hard gewerkt aan nieuw beleid. Daarbij is een cultuuromslag nodig om te zorgen dat een evenwichtige en samenhangende inrichting vanzelfsprekend wordt. Zowel stadsdelen als centrale stad hebben daarbij huneigen verantwoordelijkheden, maar onderlinge afstemming en samenwerking zijn cruciaal. Stadsdelen en centrale stad hebben daarom samen een nieuwe, Amsterdamse traditie voor de inrichting van de openbare ruimte ontwikkeld. Dit is bekend komen te staan onder de naam Puccinimethode. De Puccinimethode legt de basis voor een eenduidig vormgegeven en gematerialiseerde openbare ruimte in de hele stad.

Stadsdeelbeleid

Visie Groen en Blauw 2020 (Oud-Zuid)

In januari 2006 is de 'Visie groen en blauw 2020' vastgesteld. In de visie is veel aandacht voor de relatie tussen boombeplanting en de cultuurhistorische waarde van de verschillende buurten in Oud-Zuid. Dit is een kader voor nader uit te werken beleid, waaronder bomenbeleid. Ook wijst de visie op het belang van bomen voor de stedelijke ecologie en de invloed op de luchtkwaliteit.

Er wordt een beheerprobleem geconstateerd doordat knowhow uit de organisatie dreigt te verdwijnen. Beleid zou er op gericht moeten zijn historische structuren te versterken en de grote diversiteit aan bijzondere boomsoorten te behouden. Eindconclusie is dat er integraal bomenbeleid opgesteld diende te worden.

Buiten: Gewoon Goed (Oud-Zuid)

Het beleid ten aanzien van de openbare ruimte is vastgelegd in het kwaliteitsplan 'Buiten: Gewoon Goed' (BGG, vastgesteld in 1999). Bomen en ander groen worden hierin meegenomen, maar zijn geen uitgangspunt. Het plan geeft de ontwerpprincipes voor de openbare ruimte in het voormalige Oud-Zuid, hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen (woon-)straten en beelddragende (hoofdstructuren).

Beleid ondergronds bouwen (Oud-Zuid)

Voor het gebied van stadsdeel Zuid is beleid opgesteld voor ondergronds bouwen (vastgesteld 2009). In dit beleid zijn voorwaarden vastgelegd voor ondergrondse bouwwerken. Zoals het er nu uitziet wordt er een relatie gelegd tussen de bouwvergunning en een eventuele kapvergunning (samenkomend in de omgevingsvergunning).

Kwaliteitsplan Zuideramstel, Visie Groenstructuur (Zuideramstel)

In augustus 2001 is het 'Kwaliteitsplan Zuideramstel' vastgesteld. Dit kwaliteitsplan bestaat uit de delen 'Visie Openbare Ruimte' en 'Visie Groenstructuur'. In de visie groenstructuur zijn de belangrijkste functies van het groen en de thema's die er invloed op uitoefenen op visieniveau uitgewerkt. Allereerst is er aandacht voor de drie belangrijkste deelgebieden Rivierenbuurt, Buitenveldert en de Zuid-as. Vervolgens is de visie opgebouwd middels de thema's scheggen, parken, bomenstructuur, waterstructuur, ecologisch netwerk, recreatief netwerk en buurtgroen. De visie wijst op de ruimtelijke structuren, de aanwezige knelpunten en de gewenste verbindingen, met als doel een beter herkenbare en gebruikte groenstructuur, met aandacht voor ecologie.

Boombescherming op bouwlocaties

Opbouw van de boom

Let op!

Voordat bouwwerkzaamheden beginnen, aandacht voor de volgende voorschriften:

Algemeen
De voorschriften voor de bescherming van bomen dienen op de bouwlocatie aanwezig te zijn. De te treffen maatregelen dienen voor de uitvoering van de werkzaamheden in overleg met de boombeheerder en vervolgens met de directie te worden vastgesteld (zie Standaard RAU-bepalingen). De aannemer is verplicht zijn medewerkers op deze voorschriften te wijzen en zorg te dragen voor de inachtneming daarvan.

Schade
Bij beschadiging van wortels, takken en/of stam is de aannemer verplicht dit onmiddellijk aan de boombeheerder en de directie te melden. Vakkundig ingrijpen kan grotere schade en vervolg schade beperken dan wel voorkomen. Toegebrachte schade dient de veroorzaker te vergoeden. De hoogte van het schadebedrag wordt bepaald door de aard en omvang van de toegebrachte schade en de boomwaarde volgens de "Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen" (NVTB) voor de waardebepaling van bomen.

Beschermingscode:

1. Vooruitlopend op bouw-/sloopactiviteiten moeten de te handhaven bomen met de werkelijke kroonprojectie op tekening staan aangegeven.
2. Neem voor de start van de werkzaamheden contact op met de boombeheerder over de te nemen beschermingsmaatregelen.
3. Machinaal graafwerk binnen de kroonprojectie is verboden!
4. Voorkom bodemverdichting onder de kroonprojectie door transport, opslag van materialen e.d.
5. Snoeien van takken en wortels dikker dan 5 cm doorsnede uitsluitend na overleg met de boombeheerder en vervolgens laten uitvoeren door vakbekwame boomverzorgers (European Treeworkers).

6. Graafwerkzaamheden

In de wortelzone uitsluitend volgens voorschrift in handreiking goud!

Makkelijk gebruik van kabelgaten en mantelbuizen

7. Bouwput

Let op uitroepingniveau bij grondwaterwinning! Water geven kan blijvende schade beperken

Takafwijking afhankelijk van bouwputte en wortelpakket

Taludbescherming vastzetten met palen en ballen

8. Terreinophoging

In wortelzone grond/carsaamheden zo veel mogelijk vermijden

Uitsluitend werken volgens voorschrift

9. Terreinafgraving

Nooit machinaal ontgraven binnen kroonprojectie!

Graafwerkzaamheden
afbeelding G-7

In de wortelzone is (machinaal) graven niet toegestaan. Slechts bij hoge uitzondering en dan uitsluitend indien voorgeschreven (beestak) en in overleg met de boombeheerder zijn ontgravingen, in handreiking uit te voeren, binnen de wortelzone mogelijk. Uitsluitend in overleg met de boombeheerder en de daarop volgende toestemming van de directie kunnen incidenteel wortels tot een doorsnede van 5 cm niet worden doorgezaagd. Dit moet wel vakkundig gebeuren, dus knippen en zagen en niet trekken en scheuren. Doorzagen van dikkere wortels mag nooit. Het in handreiking ontgraven en/of ontboren is wel toegestaan. Het geslaagd ontboren van kabels en leidingen verdient de voorkeur. Een bouwput of -sloop tegen de kroonprojectie van bomen mag niet langer dan drie weken open liggen. Blootliggende wortels moeten in alle gevallen beschermd worden tegen uitdroging en vorst (m.b.v. vochtige doeken of zwarte folie) en in ieder geval zo snel mogelijk worden toegevoerd met grond. Bij vorst open slaan aan de boomzijde direct afsluiten.

1. Kroonprojectie-bescherming

Afhaken van kroonprojectie of wortelzone ontgraving voor maximale bescherming

2. Boomspegel-bescherming

Bescherming ter hoogte van de boomspegel bij beperkte vertikaliteit

Terreinaanpassingen

afbeelding G-9

Terreinaanpassingen en -afgravingen binnen de kroonprojectie zijn alleen bij uitzondering toegestaan, en dan uitsluitend indien voorgeschreven (beestak) in overleg met de boombeheerder en de daarop volgende toestemming van de directie. Ophoging of afgraving leidt tot afsterving van boomwortels door schade of zuurstofgebrek.

3. Stambescherming

Alleen in uitzonderingszaken (vrijheid bij ruimtelijke)

4. Bouwplaats

Geen bouwputten op het wortelpakket plaatsen! Plaatjes binnen de kroonprojectie is niet toegestaan

5. Bouwverkeer

Rijden binnen de kroonprojectie is verboden! Noodzakelijk verkeer alleen op een rijplaatje

10. Bodemverdichting

Bodemverdichting leidt tot afsterven van de boom

11. Bodemverdichting

Geen bodemverdichtende machines op het wortelpakket!

Uitsluitend handmatig toegestaan

12. Opslagplaats

Geen opslag van materialen binnen de kroonprojectie!

Boombescherming
afbeelding T-2-3

Bomen op een werkterrein dienen zodanig met geschikte materialen beschermd te worden (niet-verplaatsbare bouwhekken, palisades, houten schuttingen, stalen onderdelen etc.) zodat beschadigingen aan de wortelzone, stam en kroon uitgesloten zijn. Bij beperkte ruimte moet bescherming van de boomspegel of minimaal een stambescherming aangebracht worden om zoveel mogelijk beschadigingen te voorkomen. Indien de voorgeschreven maatregelen niet toereikend zijn, meldt de aannemer dit onmiddellijk aan de boombeheerder en de directie.

Bodemverdichting
afbeelding T-2-7

Verdichting van de bodem d.m.v. verdichtingsmachines (trillingen) leidt tot verdichting van de grond en verdikking van de boom en is niet toegestaan binnen de kroonprojectie. Bouwverkeer binnen de kroonprojectie is eveneens toegestaan.

Bouwplaats/Bouwverkeer
afbeelding 4-6

Binnen de kroonprojectie mogen geen bouw- en directiekanten staan. Tijdelijke bouwwegen binnen de kroonprojectie zijn uitsluitend toegestaan indien deze zijn voorgeschreven (beestak) in overleg met de boombeheerder en de daarop volgende toestemming van de directie. Gebruik van rijplaten (beton, staal, hout of kunststof) en/of andere voorzieningen zijn dan noodzakelijk.

Opslagplaats
afbeelding T-2

Bouwmaterialen opslaan en/of zand- en gronddepot inrichten binnen de kroonprojectie is niet toegestaan. Opslag van olie, brandstoffen en chemicaliën moet aan de wettelijke eisen voldoen; deze stoffen echter nooit binnen de kroonprojectie opslaan. Cementzakken, spijkers en andere reststoffen (verpakkingen etc.) dienen zorgvuldig afgevoerd te worden; lozingen in bodem en/of oppervlaktewater en begraven is niet toegestaan.

Boombescherming tijdens de planvorming

1 Inventariseren

Plaatsbepaling

Zorg voor een exacte plaatsbepaling van de bomen en de maatverhouding. Bijvoorbeeld met 3D mobile mapping waarbij de meetgegevens direct in kaart worden gebracht.

Inventariseer

Bepaal welke bomen in het projectgebied staan. Wat is hun kwaliteit en levensverwachting? En hoe hoog zijn de bomen en hoe groot (warpen) hun kroon? Met welke bomen moet rekening worden gehouden in het planproces?

doen

Boomwaarde

Bomen vertegenwoordigen kapitaal in geld, maar bomen hebben ook ecologische waarde, dragen bij aan de luchtkwaliteit en het welzijn van de leefomgeving, behouden het microklimaat enzovoort.

Wet- en regelgeving

Door in een vroeg stadium gegevens te verzamelen, wordt vertragen in het proces voorkomen. Inventariseer dus ook:

- flora en fauna
- bestaand beleid
- wet- en regelgeving
- nadelige rekening
- grondwater

niet vergoeden

Boomtechnisch adviseur

Besprek vooraf de plannen met een boomtechnisch adviseur zodat knelpunten op voorhand zichtbaar worden.

2 Afwegen

Behouden?

Maak een rationele afweging: welke bomen kunnen behouden blijven? Welke bomen kunnen worden verplant? Waar kunnen nieuwe bomen komen?

doen

Ruimtebehoefte

Bomen worden groot. Ondergronds heeft voor elk levensjaar minimaal 1 m³ doorwortelbare ruimte beschikbaar zijn. Bovengronds minimaal 2 m ruimte tussen bebouwing en uitbreidbare kroon.

niet vergoeden

Tijdelijke voorzieningen

Plannen moeten gerealiseerd kunnen worden, is er voldoende ruimte voor bijvoorbeeld bouwverkeer, opslag van materiaal en materieel, gronddepot, bouwkrant?

Haalbaarheid

- inpassbaarheidsonderzoek
- verplantbaarheidsonderzoek
- bomenaffectanalyse
- compensatie mogelijkheden

niet vergoeden

Vastleggen

Maak de afweging integraal met 'groene', 'grijze', 'blauwe' en 'rode' disciplines. Leg afspraken vast en houd vast aan deze keuzes.

3 Detailleren

Duurzaam

Pos bestaande bomen in en integreer duurzame groepsituaties in het ontwerp.

doen

Voorbereiding

- Werk volgens de technische eisen uit het kwaliteitshandboek.
- Betrek inwoners bij ontwerpkeuzes.
- Vraag vergunningen en/of ontheffingen tijdig aan.

niet vergoeden

Beheer

Houd bij de ontwerp- en selectiekeuzes rekening met de gevolgen voor het toekomstige boombeheer. Sten dit af met de beheerder. Denk ook aan de gevolgen van verandering: opruk voor de wegbeheerder.

Wijzigingen?

Kleine wijzigingen in het ontwerp of in de uitvoering kunnen grote gevolgen hebben voor de bomen. Betrek een boomexperte bij elke stap of wijziging.

4 Werkafspraken (bestek)

Boombeschermingsplan

Beschrijving van alle noodzakelijke beschermingsmaatregelen door een Europees Tree Technicien.

- randvoorwaarden
- werkmethode
- beschermingsmaatregelen
- toelichting
- schiedeclassificatie

doen

Onderdelen bestek

- boombeschermende maatregelen uitgewerkt in resultaatbeschrijvingen en begalingen
- kaart met beschermde zones
- kaart met beschermende maatregelen
- boeieclausules en het verhalen van schade

niet vergoeden

Boombescherming

Alle goede inspanningen gaan verloren als boombescherming in het bestek niet goed is geregeld. Neem daarom het boombeschermingsplan integraal op in het bestek.

niet vergoeden

Bevoegdheden

Regel in het bestek of bij opdracht de bevoegdheden van de boomtechnisch toezicht houder.

5 Uitvoeren

Instructie

Wij de aannemer(s) voor de start van het werk op de bescherming van bomen en het belang hiervan.

doen

Deskundig toezicht

Boomtechnisch toezicht moet uitgevoerd worden door een Europees Tree Technicien. Maak zijn bevoegdheden duidelijk.

Werkvergadering

Maak bomen onderwerp van bespreking in het werkoverleg. Organiseer bijvoorbeeld een workshop over boombescherming.

Naar poster: Boombescherming tijdens de uitvoering

Naar poster: Boombescherming tijdens de werkvoorbereiding

Centraal postadres:
Rechtshand. G.
van der Meer
T. 068-26272-90
www.cobra-adviseurs.nl
info@cobra-adviseurs.nl

Naar poster:
Boombescherming
tijdens de
planvorming

Ontwerpen

Beschermde zone:

rode draad in het ontwerpproces

De beschermde zone is de ruimte rond de boom voor geen of slechts zeer beperkt ingrepen mogen plaatsvinden. De omvang van de zone verschilt per boom en is afhankelijk van veel factoren. Door het later opstellen van een bomeneffectanalyse (BEA) worden deze zones exact bepaald.

Tijdelijke rijbaan binnen de beschermde zone

Moet er toch binnen de beschermde zone worden gereden? Breng dan rijbanen aan op een 20 cm dikke laag grof zand waarin een beluchtingsdrain is verwerkt. Of maak een puiwaaier op gietbeton. Stem de opbouw van de tijdelijke rijweg af met een boomtechnisch adviseur. Beoordeel ook of er bovengronds voldoende ruimte is.

Voorkom grondwerk binnen de beschermde zone!

Graven leidt tot wortelschade. Ophogen en storten van grond loek tijdelijk leidt tot zuurstoftekort bij de wortels.

Voorkom materieel binnen de beschermde zone!

Voerbuigbewegingen zorgen voor verdichting van de bodem met zuurstoftekort en een verstoord vochtstuwingsvermogen. Voerbuigbewegingen maar ook hijswerkzaamheden kunnen schade aan bomen veroorzaken.

Voorkom opslag van materialen binnen de beschermde zone!

Bouwmateriaal zorgt voor verdichting van de doorwortelde bodem. Dit leidt tot zuurstoftekort in de bodem waardoor wortels afsterven.

Bouwketen

Een zorgvuldige plaatsing van bouwketen is soms een goede boombescherming. Een boomtechnisch adviseur kent de randvoorwaarden.

Vaste opslagplaatsen

Mijns vaste opslagplaatsen voor grond, materiaal en materieel aan. Zorg dat bomen bij deze opslagplaatsen goed zijn afgeschermd.

Transportroutes

Leg transportroutes en opslagplaatsen vast om willekeurige voerbuigbewegingen door het plangebied te voorkomen.

Boombescherming tijdens de werkvoorbereiding

Organiseren

Bronneren

Bronneren in het groeiseizoen kan ernstige schade toebrengen aan bomen. Is bronneren toch nodig? Laat dan het bodemvocht rond de beworteling, de grondwaterstand, veranderingen in de neerslag monitoren. Een boomtechnisch adviseur kan dan tijdig aanpak of bomen dreigen te verdorren en hoeveel water er gegeven moet worden.

Selecteer de juiste groenkeurmerk!

- Groenkeurcertificaat of gelijkwaardig keurmerk.
- European Tree Worker (ETW) voor werkzaamheden aan bomen.

Wel- en regelgeving

Houd rekening met de Flora- en faunawet. Verstoring van beschermde diersoorten en plantensoorten is verboden. Een flora- en fauna-evaluatie geeft inzicht in de knelpunten. Vergeet hierbij niet de juridische knelpunten te laten inventariseren!

Boomveiligheid

Soms is wortelschade onvermijdelijk. Laat daarom stabiliteitsmetingen (boomtrekproef) uitvoeren om het effect van de schade op de boomveiligheid te bepalen. Doe een ruiming voorafgaand aan de werkzaamheden en een referentieruiming na oplevering van het werk.

Planten en verplanten

Plant en verplant buiten het groeiseizoen. Denk aan tijdige voorbereiding! Vaak zijn er meerdere seizoenen nodig voor een goede voorbereiding!

Zorg voor een goede begeleiding!

Regel tijdig de begeleiding van de boomtechnisch toezichthouder. Deze moet in het bezit zijn van het certificaat European Tree Technician (ETT). Een boomtechnisch toezichthouder doet meer dan alleen controleren van bestelvoorwaarden. Hij maakt een aanpakplan, ook boombeveiliging en is de deskundige en vraagbaak op de werkkolof.

Bestel

Tekeningen

- Beschermde zones
- Beschermende maatregelen per boom
- aangegeven transportroutes en opslagplaatsen

Onderdelen bestel

- Aangegeven transportroutes en opslagplaatsen
- Boombeschermende maatregelen benoemen in deel 1
- Boombeschermende maatregelen uitvoeren in deel 2.2
- Boombeschermende maatregelen uitvoeren in deel 2.2

Aankondigen

Vermeld boombeschermende maatregelen al bij de publicatie of aankondiging van het werk.

Communiceren

Korte lijnen

Zorg voor korte lijnen tussen ontwerper, voorbereider, toezichthouder en aanpakker.

Duidelijkheid

Leg de aanpakker het belang van alle boombeschermende maatregelen uit. Wijs hem op de poster: 'Boombescherming tijdens de uitvoering'. Creëer draagvlak! Maak de rolverdeling en bevoegdheden van alle partijen duidelijk. Zorg dat bomen een vast agendapunt zijn tijdens een bouwvergadering.

Evaluatie

Besprek wat goed is gegaan en wat beter kan. Leg dit vast voor een volgende keer.

Naar poster:
Boombescherming
tijdens de
uitvoering

Centraal personeel
Rechtspraak 12
5455 DE, Willemstad
T. 088 - 262 12 00
www.Cobra-adviseurs.nl
info@Cobra-adviseurs.nl

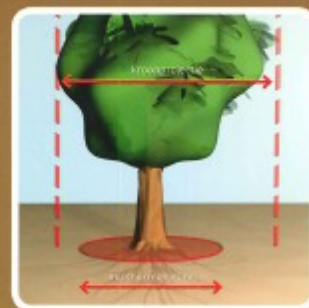
Zie ook de andere posters in deze serie:
Boombescherming tijdens de werkvoorbereiding

en:
Boombescherming tijdens de planvorming

Beschermde zone

belangrijk!

De beschermde zone is de ruimte rond de boom waarin geen of slechts beperkt ingrepen mogen plaatsvinden. In de beschermde zone bevinden zich de belangrijkste wortels. Deze zijn van essentieel belang voor de vochtvoorziening en verankering. Beschadiging van deze wortels kan leiden tot onherstelbare schade, instabiliteit of het afsterven van de boom. Niet elke beschermde zone is afgezet met hekwerk. Check daarom het bestek en de tekeningen, of vraag de boomtechnisch toezichthouder hierna.

Boombescherming tijdens de uitvoering

Regels

Let op!

Respecteer de boombescherming

Hekken en slambeschermers zijn aangebracht voor de bescherming van de boom en zijn groeiplaats.

Niet vergoeden

Verwijder zelf geen dikke takken of wortels

Takken of wortels dikker dan 5 cm mogen alleen door een boomverzorger met het certificaat 'European Tree Worker' worden verwijderd.

belangrijk!

Geen voertuigbewegingen binnen de beschermde zone

Rijden over de groeiplaats van een boom zorgt voor verdichting van de bodem. Hierdoor ontstaat bijvoorbeeld zuurstofgebrek en sterven wortels af. Ook door laden en lossen en bij het werken kunnen bomen beschadigd raken.

Let op!

Geen graafwerk binnen de beschermde zone

Graven leidt tot wortelschade. Moet er toch worden gegraven? Dan mag dit uitsluitend na overleg met of onder toezicht van een boomtechnisch toezichthouder.

Let op!

Gebruik de ruimte onder een boom niet voor materiaalopslag

Bouwmateriaal en grondopslag zorgen voor verdichting van de bodem. Hierdoor ontstaat zuurstofgebrek voor de wortels en sterven deze af. Loos daarom ook geen afval of spoelwater bij bomen.

Let op!

Voorkom bronneren in het groeiseizoen

Bronneren in het groeiseizoen kan ernstige schade toebrengen aan bomen. Te bronneren is ook nodig? Laat dan het boomtechnisch rond de bewatering, de grondwaterstandoverstrooming en neerslag monitoren. Ga niet zelf ongeschuurd water geven. Te veel water leidt tot onherstelbare wortelschade.

Wet- en regelgeving

Houd tijdens de werkzaamheden rekening met de flora- en faunawet. Verstoring van beschermde diersoorten is verboden.

Wortelschade

Is wortelschade onvermijdelijk? Laat dan een boomtrek-groei uitvoeren om de boomveiligheid te bewaken. Een ruiming voorafgaand aan de werkzaamheden en een referentiemeting na oplevering van het werk geven een beeld van de gevolgen van de werkzaamheden op de bomen.

Boomwaarde en schade

Tar info

Een gemiddelde stadspalm heeft al snel een waarde van € 10.000,-. De waarde van een monumentale boom loopt al snel op richting € 50.000,- of meer. Schades aan kroon, stam of wortels worden getaxeerd volgens het rekenmodel van de NVTB (Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen en houtige gewassen) en verhaalt op de veroorzaker.

€ 50.000,-

Evaluatie

Evalueer

Kan je blootstellingen tegen tijdens de uitvoering? Over het bestek, de uitvoering of de bomen zelf? Meld dit aan de opdrachtgever. Dit is waardevolle informatie.

Centraal postadres:
Bosveldstraat 10
5405 CE Veldhoven
T: 088 - 262 72 00
www.Cobra-Adviseurs.nl
info@Cobra-Adviseurs.nl

